

Чорноморський національний університет імені Петра могили
Навчально-науковий інститут публічного управління та адміністрування
Кафедра публічного управління та адміністрування

«Допущено до захисту»
Завідувач кафедри публічного
управління та адміністрування
_____ О.Н. Євтушенко
“ _____ ” _____ 2024 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття ступеня вищої освіти
магістр

на тему: **ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В
СИСТЕМІ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА:
МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКА ПРАКТИКА**

Керівник: Кандидат політичних наук, доцент
Габро Ірина Володимирівна

Рецензент: Кандидат наук з державного управління,
доцент
Шульга Анастасія Алімівна

Виконала: студентка VI курсу групи 635 МЗ
Жекул Олена Олександрівна

Спеціальності: 281 «Публічне управління та
адміністрування»

ОПП: «Державна служба»

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1	
НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В СИСТЕМІ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА.....	7
1.1. Стан наукової розробки проблеми.....	7
1.2. Поняття та сутність державного регулювання податкової політики в системі малого підприємництва.....	11
РОЗДІЛ 2	
МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В СИСТЕМІ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА.....	22
2.1. Особливості податкового регулювання малого підприємництва в країнах Європейського Союзу.....	22
2.2. Основні механізми податкової підтримки малого підприємництва в США та Канаді.....	28
2.3. Державного регулювання податкової політики в системі малого підприємництва в країнах Азії.....	37
РОЗДІЛ 3	
ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ДЛЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ.....	50
3.1. Сучасний стан державного регулювання податкової політики в Україні.....	50
3.2. Аналіз недоліків та проблем в діючій системі оподаткування, які обмежують розвиток малого бізнесу.....	58
3.3. Шляхи вдосконалення системи оподаткування з метою поліпшення умов для малого підприємництва	66
ВИСНОВКИ	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	80.

ВСТУП

Актуальність теми обумовлена тим, що малий бізнес є основою для створення робочих місць, сприяє розвитку інновацій, забезпечує соціальну мобільність і економічну активність. У багатьох країнах малий бізнес є рушійною силою економічного зростання, особливо в умовах глобалізації та цифровізації. В Україні роль малого підприємництва також зростає, проте через недосконалість податкової політики та адміністративні бар'єри багато підприємців зіштовхуються з серйозними труднощами.

Податкова політика є одним із основних інструментів державного регулювання, який визначає умови для ведення бізнесу, впливає на фінансову стабільність підприємств та їхню здатність до розвитку. Держави, що ефективно підтримують малий бізнес через податкові пільги, спрощені системи оподаткування, низькі ставки та адміністративну простоту, зазвичай мають більш динамічний економічний розвиток. Від ефективності податкової політики залежить не лише фінансова стабільність малих підприємств, а й їхня здатність адаптуватися до змінюваних умов економічного середовища.

Багато країн мають успішний досвід регулювання податкової політики, що орієнтована на підтримку малого бізнесу. Це включає в себе спрощені системи оподаткування, податкові канікули, знижені ставки податків, а також спрощення процедур адміністрування. Аналіз міжнародного досвіду дозволяє виявити кращі практики, які можуть бути адаптовані до умов України. Порівняння міжнародного досвіду дозволяє виявити найкращі практики, які можна адаптувати для України, зокрема в частині спрощення податкових процедур, зниження податкового навантаження, а також підвищення ефективності податкової адміністрації.

В Україні існують серйозні проблеми, пов'язані з надмірним податковим навантаженням, складністю податкового адміністрування та високим рівнем корупції, що ускладнює розвиток малих підприємств. Низький рівень довіри до державних інститутів, нестабільність податкової

політики та численні податкові зміни також створюють бар'єри для розвитку підприємництва.

Зважаючи на потребу в економічних реформах в Україні та на важливість підтримки малого бізнесу для забезпечення економічної стабільності, дослідження державного регулювання податкової політики є надзвичайно актуальним. Виявлення та впровадження кращих міжнародних практик в українську реальність може стати основою для подальших реформ, що дозволять знизити податкове навантаження на малий бізнес, покращити бізнес-клімат та стимулювати розвиток економіки країни.

Нормативна база дослідження представлена нормами Конституції й законів України, указами Президента України, постановами Кабінету Міністрів України, але основним законодавчим актом, що регулює порядок оподаткування в країні є Податковий кодекс України.

У роботі здійснено порівняльний аналіз податкових режимів, що застосовуються до малого підприємництва в різних країнах, зокрема в Україні, країнах Європейського Союзу та США. Особлива увага приділена вивченню специфіки податкових пільг, спрощених систем оподаткування, а також механізмів стимулювання інвестицій у малий бізнес. У рамках цього аналізу визначено кращі практики, які можуть бути адаптовані до українських реалій для поліпшення податкових умов для малого бізнесу.

У роботі виявлено ряд специфічних проблем української податкової системи, які створюють перешкоди для розвитку малого бізнесу, таких як: високий рівень податкового навантаження, складність податкової звітності, нестабільність податкового законодавства, а також ризики корупції в податкових органах. Для кожного з цих факторів запропоновано конкретні заходи щодо їх усунення або пом'якшення, з огляду на міжнародний досвід.

Мета і завдання дослідження. Метою є розробка та реалізація обґрунтованої та ефективною державної політики підтримки розвитку малого бізнесу, в першу чергу це стосується реформування системи оподаткування

малих підприємств з метою створення сприятливих умов для розширення бізнесу.

Для досягнення вказаної мети в роботі були поставлені і вирішувалися наступні **завдання**:

- розкрити стан наукової розробки проблеми, поняття та сутність державного регулювання податкової політики в системі малого підприємництва;

- дослідити міжнародний досвід державного регулювання податкової політики в системі малого підприємництва;

- проаналізувати сучасний стан державного регулювання податкової політики в Україні;

- зробити аналіз недоліків та проблем в діючій системі оподаткування, які обмежують розвиток малого бізнесу;

- визначити шляхи вдосконалення системи оподаткування з метою поліпшення умов.

Об'єктом дослідження є система оподаткування суб'єктів малого підприємництва в Україні.

Предметом дослідження є особливості податкової політики щодо малого підприємництва, її адаптації до українських реалій і порівнянні з міжнародним досвідом, а також на пошуку шляхів покращення умов для розвитку малого бізнесу через оптимізацію податкових механізмів

Методи дослідження. Під час написання роботи використовувалася ціла низка загальнотеоретичних та спеціально-наукових методів, а саме: метод теоретичного аналізу спеціальної літератури, аналітичний метод, аналіз статистичних показників та даних, а також науковий метод. Для написання роботи необхідно поєднувати різні методи дослідження в залежності від конкретних завдань та підходів. Застосування комплексних методів дозволяє забезпечити більш всебічний і глибокий аналіз теми, що дозволяє не тільки оцінити поточну ситуацію, але й зробити прогнози для майбутнього розвитку.

Наукова новизна полягає в комплексному підході до вивчення проблематики державного регулювання податкової політики в системі малого підприємництва, а також в адаптації міжнародного досвіду для покращення податкових умов в Україні.

Практичне значення одержаних результатів. Положення і висновки роботи можуть бути використані для подальшого вдосконалення податкової політики в Україні, стимулюючи розвиток малого підприємництва та сприяючи сталому економічному зростанню.

Особистий внесок магістранта. Магістерська робота є самостійним завершеним дослідженням. Наукові положення, розробки, результати, висновки і рекомендації отримані автором самостійно.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та висновки дослідження апробовано у формі доповіді на XXVII Всеукраїнській щорічній науково-методичній конференції «Могилянські читання – 2024: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти (м. Миколаїв, листопад 2024 р.) на тему: «Шляхи вдосконалення системи оподаткування з метою поліпшення умов для малого підприємництва в Україні».

Структура роботи зумовлена її метою та завданнями і складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (69 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 88 сторінок, з яких 79 – основний текст..

РОЗДІЛ 1

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В СИСТЕМІ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

1.1. Стан наукової розробки проблеми

Науково-теоретичні засади дослідження державного регулювання податкової політики в системі малого підприємництва є важливою складовою для забезпечення сталого економічного розвитку та створення сприятливих умов для бізнесу, адже малий бізнес є основою розвитку економіки багатьох країн, зокрема через його здатність створювати робочі місця, забезпечувати інновації та сприяти економічній стабільності. Малий бізнес, будучи основою економіки більшості країн, потребує ефективної системи державної підтримки та регулювання, що включає податкову політику.

Теоретичні основи дослідження податкової політики в малому підприємстві розглядалися багатьма економістами. Однією з основних тем є взаємодія податкової політики держави і малого бізнесу, де акцентується увага на тому, як саме податкові механізми можуть сприяти або перешкоджати розвитку підприємництва. Зокрема, дослідники звертають увагу на важливість адаптації податкових законів до особливостей малого бізнесу, який, через свою специфіку, може бути чутливішим до податкового навантаження, ніж великі підприємства.

Проблеми державного регулювання, підтримки та стимулювання розвитку бізнесу завжди були в центрі уваги як вітчизняних, так і зарубіжних вчених-економістів. В останні роки цій тематиці присвячували свої дослідження такі науковці, як: О.В. Дикань, О.Д. Дячун [14], Д. Ляпін [27],

Л.В. Прокопець [53], З. Варналій [7], Н.Л. Фролова, Ю. Ольвінська, О.В. Якушева [64], В.Ю. Стрілець [59], А. Крисоватий [24], Т. Мединської, та ін.

Так В.Ю. Стрілець вважає, що в сучасній практиці доцільно виокремити два ключові напрями у сфері державного забезпечення та підтримки розвитку підприємництва: пряме забезпечення розвитку (через запровадження урядових програм та створення інфраструктури підтримки) та опосередковане (за допомогою податкового впливу та інших важелів економічного характеру) [59].

На думку О.Дячун та І.Нагорняк, під державною підтримкою необхідно розуміти державне регулювання сектору малого підприємництва, яке передбачає, перш за все, свідоме формування державними структурами відповідних умов становлення і розвитку малого бізнесу, створення стимулів, використання матеріальних і фінансових ресурсів, що залучаються для його суб'єктів [14, с. 87].

О.Д. Дячун — досліджує роль державного регулювання в забезпеченні сталого розвитку малого бізнесу. У своїй праці він акцентує увагу на важливості податкових стимулів для малих підприємств і пропонує шляхи зменшення адміністративних бар'єрів, що є важливими для розвитку підприємницької активності в країні [14].

Л.В. Прокопець під поняттям «державна підтримка малого бізнесу» розуміє будь-які державні заходи з фінансового сприяння в інтересах суб'єктів господарювання, що створюють для цих суб'єктів прямі чи приховані переваги і мають грошову оцінку [53, с. 73].

Д. Ляпін — вивчає вплив податкової політики на малий бізнес в умовах глобалізації. Він досліджує, як податкове навантаження і різні форми податкових пільг можуть сприяти або гальмувати розвиток підприємницької діяльності в країні, а також оцінює ефективність різних податкових режимів для малих підприємств [27].

Л.В. Прокопець надає глибокий аналіз податкових систем різних країн і їх вплив на малий бізнес. Прокопець звертає увагу на можливості адаптації

успішних міжнародних практик до вітчизняних реалій, зокрема в контексті формування податкових стимулів для малого підприємництва [46].

О.В. Якушева досліджує питання вдосконалення податкової політики, орієнтуючись на зниження податкового тягара для малих підприємств. Якушева підкреслює важливість створення сприятливого податкового клімату для малого бізнесу, зокрема за допомогою спрощених систем оподаткування та податкових канікул [64].

В.Ю. Стрілець вивчає взаємозв'язок між державним регулюванням і розвитком малого бізнесу в Україні. Він пропонує ідеї щодо вдосконалення податкової політики, яка б сприяла більш ефективному розвитку підприємництва, зокрема через зменшення податкових ставок і надання податкових пільг для малих підприємств [59].

А. Крисоватий пропонує концепцію податкової реформи для малого бізнесу в Україні, яка передбачає комплексний підхід до зниження податкового навантаження та спрощення процесів адміністрування податків, що має стимулювати підприємницьку активність [24].

Серед ключових законів, що визначає правові та економічні засади державної політики у сфері розвитку малого і середнього підприємництва, є Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні». Частиною 1 статті 15 Закону визначено, що державна підтримка суб'єктів малого і середнього підприємництва враховує фінансову, інформаційну, консультативну підтримку, у тому числі підтримку у сфері інновацій, науки, промислового виробництва, підтримку суб'єктів малого і середнього підприємництва, що провадять експортну діяльність, підтримку у сфері підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації управлінських кадрів та кадрів ведення бізнесу [52].

Питання державного регулювання податкової політики в контексті розвитку малого підприємництва є актуальним у багатьох країнах світу. Проблеми ефективного функціонування малого бізнесу, оптимального податкового навантаження, а також підтримки підприємців через дієву

податкову політику були розглянуті в численних наукових працях зарубіжних і українських дослідників.

У вітчизняних дослідженнях питанню державного регулювання податкової політики в малому підприємстві присвячено ряд робіт. Вітчизняні науковці, розглядають податкові пільги, системи оподаткування для малих підприємств та різноманітні моделі спрощеного оподаткування, що дозволяють знизити адміністративний тягар для підприємців. Вони акцентують на необхідності підвищення ефективності податкової системи, зокрема, шляхом спрощення процедури оподаткування та розвитку системи інноваційних податкових інструментів, таких як електронне декларування та автоматизація податкових процесів.

Наукові дослідження цих авторів створюють основу для подальшої розробки ефективних моделей державного регулювання податкової політики в системі малого підприємництва. Вони дозволяють розглядати податкову політику не лише як інструмент фіскальної стабільності, але й як потужний засіб підтримки інноваційних ініціатив та створення нових робочих місць через малий бізнес.

Крім того, вітчизняні вчені все більше звертаються до аналізу податкової політики у контексті забезпечення соціальної справедливості, зменшення податкового навантаження на найбільш вразливі верстви підприємців, а також до питання мотивації малого бізнесу до розширення діяльності та створення нових робочих місць.

Міжнародні дослідження вказують на те, що в різних країнах застосовуються різні моделі податкової політики, які дозволяють стимулювати малий бізнес. Наприклад, у країнах ЄС часто використовуються податкові пільги та спеціальні режими оподаткування для малих підприємств, що дозволяє зменшити витрати на адміністрування податків та сприяє більшому залученню малих підприємств до формалізованої економіки. Міжнародний досвід показує важливість створення сприятливих умов для розвитку малого бізнесу шляхом адаптації податкового законодавства.

Таким чином, наукові дослідження, як в Україні, так і за кордоном, засвідчують, що податкова політика є ключовим інструментом розвитку малого підприємництва. Вони дозволяють виявити ефективні шляхи для оптимізації податкового навантаження та забезпечення сталого розвитку цього сектору економіки через підтримку інноваційних та соціальних ініціатив.

Таким чином, наукова база досліджень у цій галузі постійно розвивається, але потребує подальшої систематизації та поглиблених емпіричних досліджень для виявлення найбільш ефективних моделей державного регулювання податкової політики, спрямованих на підтримку малого підприємництва.

1.2. Поняття та сутність державного регулювання податкової політики в системі малого підприємництва

На сьогоднішній день у чинному законодавстві України не існує чіткого визначення поняття «малий бізнес».

Так, у Господарському кодексі України та Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» наведено два різних підходи щодо розмежування малих підприємств від інших. Слід зазначити, що в обох нормативно-правових актах окремо виділяються мікропідприємства (з економічної точки зору мікропідприємства та малі підприємства доцільно об'єднувати в єдину категорію «мале підприємництво»).

Відповідно до ч. 3 ст. 55 Господарського кодексу України до суб'єктів малого підприємництва належить:

- фізичні особи, зареєстровані в установленому законом порядку як фізичні особи - підприємці, у яких середня кількість працівників за

звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України;

- юридичні особи - суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України [10, ст. 55.3].

Відповідно до ч. 2 ст. 2 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» малими вважаються підприємства, які відповідають щонайменше двом з трьох критеріїв:

– балансова вартість активів до 4 млн. євро (350 тис. євро – мікропідприємства) за середньорічним курсом НБУ;

– річний чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) до 8 млн. євро (700 тис. євро – мікропідприємства) за середньорічним курсом НБУ;

– середньорічна кількість працівників до 50 осіб (10 осіб – мікропідприємства) [50, ст. 2].

Малий бізнес – це самостійна, систематична господарська діяльність малих підприємств будь-якої форми власності та громадян підприємців (фізичних осіб), яка проводиться на власний ризик з метою отримання прибутку.

Суб'єктами малого бізнесу виступають:

- підприємці, тобто особи, які здійснюють ініціативну діяльність на свій ризик і під свою економічну та юридичну відповідальність;

- колективи підприємців і підприємницькі асоціації;

- індивідуальні і колективні споживачі продукції (робіт, послуг), яких пропонують підприємці, а також спілки і асоціації споживачів;

- працівники, які здійснюють трудову діяльність за наймом на контрактній або іншій основі, а також їхні професійні спілки;
- державні структури в тих випадках, коли вони виступають безпосередніми учасниками угод та мають інтерес до діяльності бізнесу.

Податкова політика, як елемент системи державного регулювання підприємництва, являє собою діяльність держави, що направлена на створення умов для функціонування підприємництва шляхом використання податкових важелів, для стимулювання або стримування розвитку національного виробництва.

Сутність податкової політики, на погляд Й. Петрович, проявляється у формах та методах мобілізації фінансових ресурсів та їх використання відповідно до завдань та потреб держави [42, с. 43-49].

Необхідно погодитися з твердженнями Л.Б. Рябушки, Д.В. Веремчука, які вважають, що податкова політика вказує на низку зусиль, які прикладає держава в процесі регулювання соціально-економічних відносин [52, с. 182-187].

Тому сутність податкової політики виявляється в сукупності організаційно-правових та фінансово-економічних заходів держави у сфері регулювання податкових відносин, які спрямовані на мобілізацію та використання фінансових ресурсів в системі регулювання соціально-економічного розвитку країни.

Докорінно новим етапом в історії розвитку податкової політики України став Податковий кодекс. За задумом авторів, його положення спрямовані на вдосконалення адміністрування податків, досягнення компромісів між державою та суб'єктами господарювання, зниження податкового навантаження для менш платоспроможних громадян, створення додаткових умов для розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності. Та на практиці це виглядає не зовсім так, оскільки неоднозначні та непрозорі правила, які викладені в положеннях кодексу, певною мірою гальмують підприємницьку активність серед платників податків та стимулюють розвиток тіньової

економіки. Загалом ідею затвердження Податкового кодексу можна вважати позитивною, але треба більш ґрунтовно підійти до формування певних його положень.

Податкова політика - це діяльність органів державної та місцевої влади в сфері використання елементів податкової системи щодо досягнення цілей соціально-економічної політики уряду та здійснення впливу на поведінку господарюючих суб'єктів та населення.

Її метою є формування бюджетів відповідного рівня за одночасного вирішення економічних та соціальних завдань.

Механізм податкового регулювання передбачає використання податків, їх елементів, зокрема встановлення платників, податкових ставок, податкових періодів, порядку обчислення і сплати податку, способу і порядку подачі звітності, комбінації пільг та санкцій у відповідності до цілей урядової програми.

Метою реалізації податкової політики має бути побудова сучасної справедливої податкової системи, що забезпечує рівність усіх платників податків перед законом і досягнення стратегічних цілей сталого розвитку в системі державного регулювання економіки. Головне завдання у цьому плані полягає в необхідності реформування податкових органів за кращими європейськими зразками з метою відповідності податкової системи умовам ринкової економіки. Це потребує зміни парадигми взаємовідносин між платниками та податковими органами, реалізації виваженої та прозорої податкової політики, яка б оптимально враховувала б як фіскальні інтереси держави, так і економічні інтереси суб'єктів господарювання.

В умовах нестабільності податкової політики держави суб'єкти підприємницької діяльності та громадяни, навіть за наявності відповідного рівня податкостроможності, намагаються мінімізувати податкові витрати, використовуючи із цією метою як легальні способи ухилення від сплати податків (законодавчу невизначеність, маневрування доходами і витратами у податкових періодах, варіювання способами діяльності тощо), так і

нелегальні, найбільш поширеним з яких є виведення більшої частини фінансового обороту в тінь.

Державна податкова політика - це діяльність держави у сфері встановлення, правового регламентування та організації справляння податків і податкових платежів у централізовані фонди грошових ресурсів держави.

Податкова політика здійснює вагомий вплив на забезпечення процесів економічного розвитку держави.

Залежно від економічних чинників, держава реалізує один з трьох типів податкової політики:

- фіскальний;
- регулюючий;
- комбінований (рівноважний) [11, с. 116-117].

Фіскальний тип податкової політики враховує, насамперед, фіскальні інтереси держави та передбачає високий рівень податкового навантаження на платників податків, що не сприяє підприємницькій активності і, як наслідок, не призводить до розвитку та підвищення конкурентоспроможності малого підприємництва.

Регулюючий тип податкової політики найбільше враховує інтереси платників податків через низький рівень податкового навантаження. З одного боку така податкова політика сприяє розвитку та підвищенню конкурентоспроможності малих підприємств, проте низькі податкові ставки також призводять до зниження надходження до державного бюджету.

Зменшення бюджетних надходжень обмежує можливість держави здійснювати фінансування державних програм, спрямованих на підтримку малого підприємництва в країні.

Комбінований (рівноважний) тип податкової політики характеризується поєднанням інтересів різних суб'єктів національної економіки та за звичайної економічної кон'юнктури вважається найбільш ефективним типом податкової політики (у т.ч. в частині стимулювання розвитку та підвищенню конкурентоспроможності малих підприємств).

Елементами податкової системи, які визначають рівень економічного розвитку, є рівень та структура оподаткування.

Важливим завданням економічної політики держави є пошук резервів посилення фіскальної ефективності та забезпечення оптимальної структури податкових надходжень до бюджету з урахуванням інституційних особливостей економіки. Необхідним є досягнення суспільного консенсусу щодо розміру податкового навантаження, забезпечення повного виконання платниками податків їхніх податкових зобов'язань, розвиток податкового адміністрування та вдосконалення законодавчої бази.

Податкова реформа – це спроба уряду внести зміни або корективи в систему збору податків країни. Ця реформа може включати різні аспекти, такі як зміни податкових ставок, податкових баз, механізмів виведення коштів та адміністрування податків.

Головною метою податкової реформи є створення більш справедливої, ефективної та результативної податкової системи. Це робиться для того, щоб збір податків міг сприяти економічному зростанню, зменшити податкове шахрайство та ухилення від сплати податків, а також підвищити дотримання вимог платниками податків.

Ретельно розроблена реформа податкової системи може принести низку позитивних переваг малим підприємствам у країні.

По-перше, зниження ставок, що стягуються з малого бізнесу, може безпосередньо зменшити його фінансове навантаження. В умовах зниження податкових ставок підприємства готові виділяти більше коштів на підвищення продуктивності бізнесу, наприклад, на закупівлю нового обладнання, розширення потужностей з виробництва товарів або розробку нових продуктів.

Адже, податкові реформи, що підвищують ставки або посилюють умови податкових відрахувань, якими раніше користувалися малі та середні підприємства, лише додадуть їм фінансового навантаження. Підвищення ставок означає, що платникам податків доведеться платити державі більше,

зменшуючи залишковий прибуток, який можна реінвестувати в бізнес. Особливо для малих і середніх підприємств, які працюють з обмеженою нормою прибутку, вплив підвищення ставок може бути значним для безперервності бізнесу. Це потенційно може змусити деякі підприємства підвищувати відпускні ціни, що загрожує зниженням конкурентоспроможності на ринку

По друге, реформи адміністративних процесів, які призводять до цифровізації та спрощення податкових процедур, є корисними для підприємств. Простіша та прозоріша система податкової звітності та грошових переказів скорочує час та витрати, що витрачаються підприємствами на виконання своїх податкових зобов'язань. Це дозволяє власникам малого бізнесу більше зосередитися на своїй основній діяльності. Більш того, за допомогою більш автоматизованої та зручної системи ризик помилок у податковій звітності також можна мінімізувати, тим самим зменшуючи можливість штрафів та санкцій.

А якщо реформи не супроводжуються належним керівництвом чи підтримкою, багатьом малим підприємствам може бути важко забезпечити дотримання нових правил. Нерозуміння реформованих податкових правил може збільшити ризик помилок у звітності та призвести до адміністративних штрафних санкцій. Для бізнесу, який вже бореться за виживання, додаткові витрати на штрафні санкції можуть стати важким тягарем. Це, безумовно, погіршить фінансові умови та потенційно змусить деякі бізнеси припинити діяльність.

По третє, податкові реформи, які передбачають спеціальні стимули для підприємств, також сприятимуть інноваціям та розширенню. Податкові пільги, такі як податкові пільги для інвестицій або податкові відрахування на діяльність у галузі досліджень і розробок, можуть підвищити конкурентоспроможність підприємства на ринку. Це також вважається мотивацією малого підприємства до зростання та розширення сфер свого бізнесу як на внутрішньому, так і на міжнародному рівнях. Зрештою,

позитивний вплив цієї податкової реформи не лише відчують підприємства, але й суттєво внесуть свій вклад в економіку в цілому, наприклад, завдяки створенню нових робочих місць та підвищенню національної конкурентоспроможності

Крім того, податкові реформи, які забезпечують навчанням або професійною підтримкою в управлінні податками, можуть надати їм можливість краще розуміти та управляти своїми податковими зобов'язаннями. Уряд може організовувати навчальні програми для підвищення спроможності малих та середніх підприємств у сфері бухгалтерського обліку та податкового управління, включаючи надання доступу до доступних податкових консультантів. Це не тільки гарантує, що вони дотримуються чинного податкового законодавства, але й покращує якість управління фінансами в їхньому бізнесі, що, у свою чергу, підтримує стійкість і зростання бізнесу.

Одним з головних факторів впливу податкової реформи на економіку малих підприємств є складність і строгість нових правил. Складні та менш прозорі проекти податкової реформи можуть створити невизначеність та плутанину серед платників податків, особливо серед підприємців малого бізнесу, яким може не вистачати ресурсів для адаптації до цих змін. Правила без належного керівництва чи навчання буде важко зрозуміти та впровадити, що може мати негативні наслідки для дотримання ними податкового законодавства та повсякденної діяльності.

Ще одним фактором, який впливає на вплив податкової реформи, є рівень технологічної готовності та допоміжної інфраструктури. У цифрову епоху багато податкових реформ призводять до онлайн-звітності та оплати. Для малого бізнесу, які ще не технологічно готові, це може стати великим викликом. Неналежна технологічна інфраструктура та нестабільний доступ до інтернету можуть ускладнити процес подання податкової звітності та сплати податків, що в кінцевому підсумку призведе до затримок та ризику штрафів. Тому технологічна готовність та підтримка інфраструктури мають

вирішальне значення для забезпечення того, щоб усі підприємства могли належним чином дотримуватися цієї реформи.

Крім того, державна підтримка та стимули також є вирішальними факторами у визначенні впливу податкових реформ. Реформи, підкріплені стимулами для малих підприємств, такими як податкові знижки, списання податкового боргу або допомога у вигляді податкових субсидій, можуть допомогти зменшити фінансове навантаження на малий бізнес. Крім того, навчальні та освітні програми також мають вирішальне значення для того, щоб допомогти зрозуміти та адаптуватися до нових податкових правил. Надання цих стимулів та підтримки допоможе пом'якшити будь-які негативні наслідки, які можуть виникнути внаслідок податкової реформи, та сприятиме кращому дотриманню вимог з боку платників податків.

Нарешті, макроекономічні умови також відіграють значну роль у визначенні впливу податкової реформи. Якщо економіка зростає та стабільна, бізнес, як правило, краще адаптується до змін у податковій політиці. Однак в умовах млявої або нестабільної економіки податкова реформа може збільшити навантаження та навантаження на малі та середні підприємства, які вже борються за виживання. Тому також необхідно враховувати терміни впровадження реформи. Впровадження податкової реформи має здійснюватися тоді, коли економіка перебуває в хорошому стані, щоб вона могла бути прийнята та впроваджена більш гладко всіма зацікавленими сторонами.

Отже, в сучасних ринкових умовах, в Україні істотну роль відіграє податкова політика. Саме від дієвого механізму її здійснення залежить економічне зростання та суспільний добробут населення, оскільки через податкову політику акумулюються фінансові ресурси, необхідні державі для виконання своїх функцій, а також здійснюється регулювання економікою. Досліджено підходи сучасних науковців стосовно формування та реалізації податкової політики, історичний аспект розвитку податкової політики, постановку її основних функцій, цілей та завдань дають підстави

обґрунтувати теоретичні аспекти використання податкової політики в системі державного регулювання соціально-економічного розвитку країни. Усе це сприятиме тому, що податкова політика стане більш динамічною в змінному ринковому середовищі, сприятиме розвитку економіки загалом, стимулюватиме підприємницьку та інноваційно-інвестиційну активність України.

Висновки до розділу 1

У результаті проведеного дослідження науково-теоретичних засад державного регулювання податкової політики в системі малого підприємництва, можна зробити кілька важливих висновків:

По-перше, державне регулювання податкової політики є одним із найважливіших інструментів для забезпечення стабільності та розвитку малого підприємництва. Зважаючи на важливість малих підприємств у створенні робочих місць, стимулюванні інновацій та забезпеченні економічної стабільності на місцевому рівні, наукові розробки цієї теми залишаються актуальними.

По-друге, державне регулювання податкової політики в системі малого підприємництва потребує спеціальних механізмів, таких як спрощені системи оподаткування, податкові пільги та знижені ставки для малих підприємств. Це дозволяє зменшити адміністративні та фінансові бар'єри для підприємців і стимулювати їхню активність.

В Україні існують значні проблеми, що пов'язані з податковою політикою, серед яких — високе податкове навантаження, складність адміністрування податків та недостатня підтримка малих підприємств з боку держави. Ці проблеми потребують вдосконалення податкової системи, зокрема в частині спрощення процедур та створення сприятливого податкового середовища для малого бізнесу.

Загалом, податкове регулювання є ключовим елементом розвитку малого підприємництва, і для його ефективного функціонування потрібно

продовжувати роботу над оптимізацією податкової політики та усуненням перешкод, що стоять на шляху підприємців.

РОЗДІЛ 2

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В СИСТЕМІ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

2.1. Особливості податкового регулювання малого підприємництва в країнах Європейського Союзу

На сьогоднішній день відбувається поступова інтеграція України в європейський економічний простір. Ці процеси супроводжуються рядом досить значних змін в економічному, соціальному, політичному, екологічному, освітньому та інших середовищах. Євроінтеграція малого бізнесу в частині взаємодії з місцевою владою є досить поширеною темою наукових дискусій.

Для більшості країн світу розвиток малого бізнесу є векторним пріоритетом покращення стану економіки. Розвиток малого бізнесу в Україні значно відстає від інших країн світу, тому практика застосування режимів оподаткування в країнах Європейського Союзу для малого бізнесу становить певний інтерес для України.

Мале підприємництво – дуже тонкий та чутливий сектор економіки, який є найуразливішим для таких несприятливих чинників, як фінансові труднощі, циклічні коливання, інфляція, податковий тиск тощо. Особливого значення варто надавати формуванню малого підприємництва з огляду на його специфічну та фундаментальну роль у ринковій економіці.

В Європейському Союзі немає аналогів вітчизняної спрощеної системи оподаткування, а для малого бізнесу існують окремі правила, але вони функціонують в рамках загальної системи оподаткування.

Для стимулювання малого підприємництва в зарубіжних країнах зазвичай використовують створення для нього спеціальних податкових умов шляхом запровадження спеціальних податкових правил або застосування загальних правил із особливими пільгами для малого бізнесу. Тому доцільно розглянути міжнародну практику застосування спрощених (спеціальних) режимів оподаткування малого підприємництва та необхідність її адаптації та застосування в Україні.

Так, наприклад, у Великій Британії спрощена система оподаткування характеризується спрощеними вимогами до звітності, наявністю пільг для високотехнологічних виробництв, а також низки пільг щодо капітальних вкладень у будівництво та придбання основних фондів. Знижено ставки податку на прибуток для суб'єктів малого підприємництва: при стандартній ставці 35% для суб'єктів малого підприємництва – 27%.

У Швеції немає спеціальних податкових режимів для малих і середніх підприємств. Для всіх підприємств діє однакова база оподаткування, однакові ставки податку та обов'язки щодо реєстрації, подання документів, звітності та платежів. Основний принцип податкового регулювання у Швеції - це принцип «нейтральності», у відповідності з яким до усіх підприємств незалежно від їх юридичної форми, типу господарської діяльності, розміру, місцезнаходження, застосовується одна і та ж податкова база, ті ж самі ставки оподаткування і обов'язки з реєстрації, подання документів, звітності, платежів. Одним словом, податковий тягар буде однаковим і для самозайнятого підприємця, і для корпорації, якщо вони займаються однаковим бізнесом.

Проте, в принципі «нейтральності» передбачено винятки у вигляді податкових пільг, що спеціально застосовуються до малих підприємств. Самозайняті, дрібні торговці та більшість підприємств з оборотом менше 720 тисяч крон, мають право використовувати касовий метод обліку. Самозайняті, дрібні торговці з будь-яким оборотом не зобов'язані

реєструвати свій бізнес в державних органах. Достатньо лише зареєструватися в податковій інспекції.

Якщо річний оборот підприємства складає менше 1 млн. крон (приблизно 110 тисяч доларів США), воно може подавати податкову декларацію один раз на рік, а не щомісячно, як це зобов'язані робити всі інші підприємства. Підприємства з оборотом менше 40 млн. крон (приблизно 4,4 млн. доларів США) зобов'язані сплачувати ПДВ протягом 42 днів з моменту закінчення звітного періоду. Якщо оборот перевищує 40 млн. крон, тоді сплачувати ПДВ потрібно протягом 26 днів після закінчення звітного періоду.

Новому приватному торговцю, що самостійно зайнятий, або партнеру, якщо це окрема особа, дозволяється віднімати збитки від господарської діяльності з можливого доходу протягом перших п'яти років діяльності.

Дивіденди, отримані від компаній, які не котуються на біржі або належать до окремих осіб, частково звільнюються від прибутку. Ця пільга покликана стимулювати інвестиції в малі підприємства й компенсувати їм більш вищу вартість позикового капіталу порівняно з тими компаніями, що працюють на фондовій біржі.

У Чехії немає окремого законодавства щодо регулювання малого бізнесу, спрощеної системи оподаткування та обліку, єдиного податку. Проте існує єдина система оподаткування для всіх підприємств з пільгами для суб'єктів господарювання з невеликим оборотом, а також велика кількість реально діючих державних програм підтримки малого бізнесу.

Взаємодія малого бізнесу та громади є основою для формування та розвитку економічного та соціального відчуження. Мале підприємництво в регіоні є джерелом створення робочих місць і створюючи робочі місця, вони сприяють зменшенню безробіття та підвищенню економічного добробуту громади.

Суб'єкти підприємницької діяльності у сфері малого бізнесу в процесі господарської діяльності інвестують кошти в розвиток місцевих ринків,

відновлення інфраструктури та інші проекти, які покращать якість життя в громаді. Малі підприємства та підприємці підтримують місцеві заходи та ініціативи, такі як благодійність, спонсорство культурних заходів чи спортивних команд, що сприяє формуванню солідарності та позитивного іміджу в громаді.

Розвиток та підтримка малого бізнесу в регіонах формує ідентичність та культурну спадщину громади, сприяючи розвитку традиційних та унікальних аспектів.

Отже, взаємодія малого бізнесу та громади є фактором створення економічного зростання, підтримки та розвитку громади на місцевому рівні. Тому в Європі держава підтримує малий бізнес іншими фінансовими інструментами.

Для малих та середніх підприємств у Франції діє спрощений режим декларування прибутку та сплати податків, за яким фактичні видатки та витрати відносять на виробництво. Середні й малі підприємства зобов'язані реєструватися платниками ПДВ, але сплачувати зазначений податок не щомісячно, а щоквартально. До обліку та звітності таких підприємств ставляться менш жорсткі вимоги у порівнянні з великими підприємствами. Малі та середні підприємства, що мають статус юридичної особи і належать фізичним особам, застосовують знижену ставку податку на прибуток 19%, а не 33,8%. Частина оподаткованого прибутку, з якого стягується зменшена ставка податку, має бути використана підприємством для капіталовкладень.

У Франції державна політика спрямована на створення та зростання нових суб'єктів малого підприємництва в регіонах для їх економічного розвитку та підвищення зайнятості населення. Відкриття бізнесу в економічно депресивних районах Франції заохочується пільгами, а в деяких випадках і стимулами. Це означає звільнення від податків. Для малого бізнесу через коронавірус уряд Франції скасував сплату податків і комунальних послуг. Щомісячний грант у розмірі 1500 євро було надано бізнесу, річний дохід якого становить менше 1 мільйона євро або який зазнав

70% збитків через коронавірус. Також держава компенсувала працівникам 70% заробітної плати, працівникам з мінімальною заробітною платою – 100%.

У Німеччині однією з особливостей малого підприємництва є розвиток інноваційного бізнесу. Для цього в країні створено консультаційні пункти при Торгово-промисловій палаті, комісію зі стимулювання технологічного трансферу. Держава підтримує та сприяє організації технопарків, ряду державних і національних програм із пільговою, а іноді й дотаційною підтримкою малого та середнього підприємництва протягом трьох років, а також системи підтримки безробітних, які вирішили створити власну справу. Практично всі власники малих підприємств можуть розраховувати на отримання пільгових кредитів, позик і субсидій.

У Польщі система підтримки малого бізнесу переорієнтувалася на інновації та стартапи, для яких потрібні зовсім інші інструменти та підходи до бізнес-моделі. Фінансова підтримка малого підприємництва передбачає використання системи проектного фінансування малих підприємств, тобто цільове кредитування позичальника для реалізації інвестиційного проекту.

Платники податків у Польщі, які займаються господарською діяльністю, сума доходу від якої не перевищує 10 млн євро, можуть отримати статус малого підприємства, а також мають можливість скористатися спрощенням оподаткування ПДВ, обравши готівку спосіб оплати. Також підприємства, які використовують касовий метод, зобов'язані (без звернення до податкової інспекції) нараховувати та сплачувати ПДВ до 25 числа місяця, наступного за кварталом, у якому виникли ці податкові зобов'язання, а малі підприємства, які не використовують касовий метод – метод, зобов'язаний звітувати щомісячно.

У Польщі є три способи, як можна сплачувати податки на прибутки в рамках ФОП.

Перший спосіб – Skala podatkowa. Цей тип оподаткування часто називають базовим, тому що саме він вважається основним для малого бізнесу в Польщі. Розраховується він так:

1. Якщо дохід не перевищив 120000 злотих на рік, то він оподатковується 12% податку мінус сума, що «зменшує» (з 01.07.2022 року — 3600 zł). При цьому підприємець може підсумовувати прибуток разом з дружиною / чоловіком, що вигідно, якщо той не має власного доходу або він мінімальний.

2. Якщо прибуток перевищив 120000 злотих на рік, то з цієї суми береться податок 12% мінус «зменшуючий» (можна говорити, що це фіксована величина 10800 злотих), а з решти доходу (з того, що понад 120000 злотих) вираховується податок 32% .

Треба розуміти, що зазначені цифри встановлюються законом і можуть бути змінені. Держава може встановити і деяку суму, нижче за яку податок не стягується зовсім.

Другий тип оподаткування в Польщі – це Лінійний податок (Podatek liniowy). Інша назва – єдиний податок. Суть у тому, що ставка завжди одна – 19%, якою й обкладається база. Однак цей тип оподаткування не передбачає спільної сімейної декларації та неоподаткованої суми. Система представляє інтерес для тих, хто отримує високі доходи, набагато вище 120000 злотих на рік. Для прикладу, цей варіант нарахування податку може бути використаний під час здійснення сільськогосподарської діяльності.

Третій тип оподаткування – Паушальний податок (Ryczałt ewidencjonowany). Суть способу у тому, що податок нараховується за фіксованою ставкою, а стягується не з прибутку (розрахункової бази), і з усіх надходжень з підприємницької діяльності (тобто – доходу, виручки).

Характеризується простою звітністю (не потрібно враховувати витрати), але застосовується лише у випадках, коли дохід за попередній рік не перевищує 2000000 євро (у злотих за актуальним курсом).

Складність у тому, що для кожного виду діяльності встановлюється своя ставка та його розкид досить значний: від 17% до 2% . Великий і перелік видів діяльності, які можуть застосовувати цей податок. Декілька прикладів, для розуміння: Максимальна ставка 17% застосовується для одноосібної діяльності (без найманих працівників) за вільними професіями (нотаріуси, адвокати, консультанти та ін.). Інші приклади: 2% застосовується для такої діяльності як продаж вироблених непромисловим способом товарів рослинного або тваринного походження, сировина для яких була вирощена цим самим підприємцем.

Податкове регулювання малого підприємництва в Польщі створює сприятливі умови для розвитку бізнесу. Спрощення податкових систем, знижені ставки податків, пільги на соціальні внески та різноманітні податкові канікули дозволяють підприємцям зменшити витрати, зосередитись на розвитку та інвестуванні в інновації. У порівнянні з іншими країнами ЄС, Польща має одні з найбільш сприятливих умов для малого бізнесу. Наприклад, в таких країнах як Франція, ставки податків на доходи можуть бути вищими, а вимоги щодо податкової звітності – складнішими.

Податкове регулювання малого підприємництва в країнах Європейського Союзу характеризується великою різноманітністю залежно від конкретної країни, але загалом спрямоване на підтримку малого бізнесу через спрощення податкових процедур, надання пільг, знижені ставки податків, спрощену звітність та доступ до фінансових програм підтримки.

2.2. Основні механізми податкової підтримки малого підприємництва в США та Канаді

При дослідженні міжнародного досвіду податкового адміністрування та оцінці можливості його застосування у вітчизняній практиці значний інтерес становлять системи податкового адміністрування США і Канади.

Такий інтерес зумовлений тим, що США і Канада є федеративними країнами, в яких місцеві органи влади мають традиційно високий рівень автономії в управлінні місцевими справами. Україна, як відомо, хоча і є унітарною державою, але проголосила курс на децентралізацію та спрощення державного управління, розширення прав та повноважень регіональних органів у реалізації регіональної соціально-економічної політики, ширшому представленні місцевих громад в управлінні державними справами на конкретній території. Вказане проявлятиметься і у сфері податкового адміністрування [54, с. 30].

Говорячи про систему оподаткування в Сполучених Штатах Америки загалом, слід пам'ятати, що США є федеративною республікою, в якій чітко розмежовані федеративний уряд та уряди штатів. Саме через це оподаткування в цій державі побудовано за доволі складною системою, оскільки сплата податків встановлюються на цих двох рівнях. Одним з основних податків у системі оподаткування США, якщо дослівно перекладати, є індивідуальний прибутковий податок (personal income tax). Аналогом цього податку в Україні є податок на доходи фізичних осіб (далі – ПДФО).

В Америці, як у більшості держав з федеративним устроєм, система оподаткування має декілька рівнів:

- Федеративні податки США – загальні принципи справляння податків і розмір ставок для всіх, обов'язкові на всій території країни.
- Рівень штату – законодавчі збори кожного суб'єкта федерації можуть розробляти свої нормативно-правові акти, чинні тільки в межах штату.
- Муніципальний – внески та збори збираються тільки на адміністративній території окремого населеного пункту за правилами, прийнятим владою цього міста.

На перший погляд, податкова система в США здається заплутаною, оскільки в кожному штаті діють свої додаткові правила, які кардинально відрізняються навіть у межуючих між собою федеральних суб'єктів.

Оподаткування малого бізнесу в США не виділяється якимись спеціальними пільгами або послабленнями. У США відсутні особливі податкові режими для малих і середніх підприємств. Усі підприємства зобов'язані вести бухгалтерський облік в повному обсязі, для розрахунку прибутку з метою оподаткування.

Однак для малих підприємств передбачені спеціальні положення, що спрощують процедуру обліку та звітності оподатковуваного прибутку за прогресивною шкалою.

У США малі підприємства, що мають невеликі обсяги прибутків, можуть застосовувати касовий метод обліку, замість обліку методом нарахування, крім того їм дозволяють вилучати з оподаткування інвестиції в капітальні активи, якщо їх обсяги за рік не перевищують 24 тис. дол.

Отже, у розвинутих країнах спрощені системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва, аналогічні єдиному податку в Україні, не використовуються.

У США державна підтримка малого бізнесу відбувається шляхом впровадження різноманітних програм:

- гарантовані кредитні програми;
- венчурні програми;
- програми гарантування боргових зобов'язань;
- інвестиційні програми.

Спираючись на досвід США, можна стверджувати, що гарантування позик є однією з найбільш ефективних форм державної підтримки малого підприємництва. У Сполучених Штатах Америки відсутні особливі податкові режими для малих підприємств, дохід підприємства оподатковується в залежності від його розміру.

Сполучені Штати Америки дійсно є однією з найпотужніших економічних сил світу, і їхній бізнес-клімат приваблює інвесторів з усього світу. Ось кілька основних причин, чому бізнес у США є вигідним:

1. США пропонують сприятливі умови для бізнесу, зокрема податкові пільги для компаній, що залучають інвестиції. Це включає можливість вибору між різними видами бізнес-структур, що дозволяє оптимізувати податкові зобов'язання.

2. Підприємства, що відповідають критеріям малого бізнесу (як правило, мають до 500 працівників), можуть користуватися нижчими податковими ставками на прибуток, а також пільгами щодо амортизації активів.

3. Малий бізнес може обрати статус S-корпорації, що дозволяє уникнути подвійного оподаткування, оскільки прибуток передається на особисті податкові декларації акціонерів.

4. У США є багато програм підтримки малого та середнього бізнесу, зокрема через федеральні та державні гранти. Уряди надають фінансову допомогу на старт або розвиток нових бізнесів, що робить країну привабливою для підприємців.

Через Адміністрацію малого бізнесу США (SBA) малий бізнес може отримувати пільгові кредити з низькими ставками та більш гнучкими умовами повернення. SBA також надає гарантії по кредитах, що дозволяє знизити ризики для комерційних банків.

Малі підприємства, що займаються інноваціями, можуть отримувати податкові кредити за витрати на дослідження і розробки.

Малі підприємства можуть скоротити оподатковану базу на витрати, пов'язані з придбанням обладнання або іншої власності.

Малі підприємства, що наймають певні категорії працівників (наприклад, ветеранів чи осіб з обмеженими можливостями), можуть скористатися податковими кредитами

5. Американська економіка активно підтримує технологічні інновації. Наприклад, в ІТ-сфері багато стартапів мають доступ до інвестицій через венчурні капіталовкладення, що забезпечує величезний потенціал для зростання.

6. Ведення бізнесу в країні з сильною і стабільною економікою гарантує підприємцям мінімальні ризики щодо фінансових криз. Завдяки розвитку фінансових ринків і надійним банківським системам бізнес може отримати потрібне фінансування.

7. США відомі своєю сильною правовою системою, яка гарантує захист інтелектуальної власності та комерційних таємниць. Також підприємці можуть бути впевнені, що їхня фінансова інформація буде знаходитися під надійною охороною.

8. Сполучені Штати мають величезний внутрішній ринок, що дозволяє компаніям швидко розширювати свою присутність. Окрім того, бізнес в США відкриває доступ до міжнародних ринків завдяки високому рівню торгових відносин та угод.

Враховуючи ці фактори, США стають привабливим напрямком для інвестицій і розвитку бізнесу.

Сполучені Штати Америки – одна з найвпливовіших і найпотужніших держав світу. Вести бізнес у США не лише престижно, а й вигідно, адже Америка створила максимально сприятливі податкові умови для залучення іноземних інверторів. Країна має в своєму розпорядженні економічні можливості для підтримки малого і нового бізнесу, видає гранти і суворо дотримується фінансової таємниці. Тому буквально для кожного знайдуться перспективи для заробітку.

Сучасна структура економіки Канади в цілому відповідає її статусу високорозвиненої постіндустріальної держави з високим національним доходом на одну особу і високими показниками якості життя населення. Володіючи величезним економічним потенціалом і природними ресурсами, країна продовжує успішно розвиватися. Хоча великі фірми являють собою

велику економічну і фінансову силу, маючи під своїм контролем понад 30% національного багатства, однією з причин економічного успіху Канади на світовому рівні є розвинений сектор малого підприємництва. Вся державна політика Канади щодо малого бізнесу покликана забезпечити сталий розвиток в умовах швидких змін кон'юнктури на національному, регіональному та світовому ринках. За кількістю малих підприємств Канада займає друге місце в світі після США. До малого бізнесу у Канаді відносяться підприємства з кількістю зайнятих до 100 осіб і з річним обсягом не вище 2 млн дол. США. В Канаді на 10 тис. населення припадає 937 малих підприємств. Традиційно у суб'єктах малого бізнесу працюють більше половини населення (75% всіх робочих місць), вони виробляють близько 50% доданої вартості [56, с.268].

Канадська система оподаткування є складною, але водночас прозорою та ефективною, надаючи громадянам доступ до широкого спектра послуг та інфраструктури.

Канада має дворівневу систему оподаткування, що передбачає сплату як федеральних (є загальною для всієї країни), так і провінційних податків (розмір податкової ставки залежить від провінції).

У даний час у Канаді розроблені спеціальні програми інформаційної, фінансової і науковотехнічної підтримки малих і середніх підприємств у провінціях за участю урядових органів, банків, університетів, торговельних палат, союзів підприємців. Метою таких програм є інтенсивний розвиток сімейного, жіночого і молодіжного бізнесу, створення інноваційних парків, інформаційних бізнесцентрів і бізнес-інкубаторів. Спеціальним органом у Канаді покликаним надавати допомогу і підтримку малому бізнесу з метою збереження більшої конкуренції, є Міністерство у справах малого бізнесу. Права та інтереси підприємців в уряді країни відстоює Canadian Federation of Independent Business.

Сприяє розвитку малих бізнесів також фінансова та податкова політика держави, розвинена система кредитування і пільгова система їх

оподаткування. Великий вплив на розвиток малого підприємництва надає Федерація незалежних підприємців, в першу чергу в питаннях податків, страхування, законодавства.

Найбільше розвивається малий бізнес в сфері надання послуг, фінансування та виробництва [56, с.269]. Багато різних грантів, позик і пільг надаються в зв'язку з покупкою основних засобів (обладнання, нерухомості та ін.).

Однією з форм підтримки малого бізнесу в Канаді є податкові пільги, що надаються бізнесменам працюючим «на дому». Бізнесмен «на дому» може списувати в рамках податкової поблажки зі своїх доходів частину витрат на поточний ремонт приміщення та на догляд за прилеглою до будинку ділянкою землі; частину витрат по комунальному обслуговуванню; частину податку на нерухомість, який досить високий в Канаді. Для того, щоб стимулювати комерційні банки, канадський законодавчий акт щодо кредитів малому бізнесу передбачає виплату кредиторам до 85% можливих збитків, якщо малі структури не мають можливості повернути борг. Іншим напрямком вирішення цієї проблеми є створення банку для підтримки малих підприємств [16, с.49].

Система оподаткування Канади прогресивна і багато в чому унікальна. Канада створила максимально вигідні умови для розвитку бізнесу та підтримки високого рівня життя своїх громадян. Лояльні податкові ставки, гнучка система нарахування та відрахувань, численні пільги залучають бізнесменів інших країн, що сприяє розвитку міжнародних відносин та економіки Канади.

Однією з переваг цієї країни для відкриття бізнесу є найнижча ставка корпоративного податку у світі. До того ж стартапи та інші проекти можуть отримати дуже вигідні пільги або навіть повністю звільнитися від сплати податку на прибуток (наприклад, Extra-provincial Corporation). В основі канадської податкової системи лежать принципи самооцінки (self-assessment)

та самозвіту (self-reporting), що сприяє прозорості оподаткування та надає підприємцям та фізичним особам додаткові можливості.

Основні механізми податкової підтримки малого підприємництва в Канаді включають різні заходи, спрямовані на зниження податкового тяжкого навантаження та стимулювання економічного розвитку. Ось деякі з них:

1. Канада пропонує різні податкові кредити для малого бізнесу, включаючи кредити на інвестиції в нові технології, науково-дослідні роботи, розвиток персоналу та інші витрати.

Малі підприємства в Канаді, що займаються дослідженнями та розробками, можуть отримати податкові кредити на витрати, пов'язані з дослідницькими та розробницькими проектами. Це сприяє розвитку технологічних інновацій у малому бізнесі.

Канадська корпорація розвитку бізнесу (Програма фінансування малого бізнесу) пропонує кредити та гранти для малих і середніх підприємств з метою розвитку та розширення бізнесу.

Податковий кредит на наукові дослідження та експериментальні розробки (SR&ED) доступний фізичним особам, малим підприємствам, корпораціям і трастам. Цей урядовий грант Канади сприяє науково-технічному прогресу в різних галузях промисловості.

Податковий кредит на створення робочих місць під час навчання (AJCTC) — це інвестиційний податковий кредит. Якщо компанія наймає учнів, то можна отримати до 2000 доларів США податкових пільг за кожного відповідного учня. Це один із грантів уряду Канади для малого бізнесу на підтримку розвитку робочої сили.

2. Малі підприємства можуть брати участь у програмах зниження податку на прибуток, які дозволяють зменшити величину податку, що сплачується. Це може включати зниження ставок або звільнення від сплати податків на певний період.

У Канаді для малих підприємств, що відповідають вимогам (річний дохід менше \$500 000), передбачено знижену ставку корпоративного податку. Це дає можливість бізнесу зменшити свій податковий тягар.

3. Малі канадські підприємства можуть використовувати систему відстрочення податків на інвестиції в основні засоби. Це дозволяє бізнесам скоротити оподатковану базу, збільшуючи тим самим ліквідність. А також дозволяє підприємствам відкладати сплату податків на певний період, що допомагає зменшити фінансовий тиск і покращити капіталовіддачу.

4. Деякі підприємства можуть бути звільнені від сплати певних податків на певний період чи в умовах виконання певних умов, таких як створення нових робочих місць або розвиток специфічних галузей.

Окрім стандартних податкових пільг, канадський уряд пропонує програми, які дозволяють знижувати податкове навантаження на підприємства, які мають обмежені доходи.

5. Канадський уряд надає податкові пільги для бізнесів, що наймають молодих працівників або осіб, що мають труднощі у працевлаштуванні.

Таким чином, всіляко стимулюючи розвиток малого бізнесу, уряд Канади піклується про процвітання всієї країни. І результат цього видно неозброєним оком: Канада - одна з найбільш розвинених держав на землі, з розвиненою ринковою економікою.

Обидві країни — США та Канада — мають розвинену систему податкової підтримки малого бізнесу, включаючи пільги для зниження податкового тягара, кредити для розвитку бізнесу, а також стимули для інновацій та інвестицій. Вони забезпечують сприятливі умови для підприємців, що сприяють розвитку економіки на місцевому рівні.

2.3. Державне регулювання податкової політики в системі малого підприємництва в країнах Азії

Державне регулювання податкової політики в системі малого підприємництва в Китаї є важливою частиною стратегії розвитку економіки, оскільки малий і середній бізнес займає значну частину китайського ринку та відіграє важливу роль у створенні робочих місць, інноваціях та економічному зростанні. Китай активно підтримує малий бізнес через різні податкові пільги, програми субсидій та знижки, спрямовані на стимулювання розвитку цієї важливої частини економіки.

Економіка Китайської Народної Республіки — друга після США економіка світу. Країна є найбільшою за чисельністю населення державою світу.

Малий бізнес у Китаї розвивається дуже стрімко й успішно, що підтверджується значними обсягами виробництва дешевих товарів, які виробляють саме на підприємствах малого бізнесу. Уряд Китаю прийняв рішення про переорієнтацію економіки країни з ресурсоемних виробництв на підприємства малого бізнесу, а також підтримує розвиток підприємств у сфері розробки програмного забезпечення і виробництва електротоварів. Регулювання розвитку малого бізнесу в Китаї здійснює Національна комісія з розвитку і реформування, яка приймає рішення про стимулювання створення і розвитку деяких видів малих підприємств, здійснює контроль за проведенням тендерних аукціонів, які дають змогу малим підприємствам отримувати державні замовлення на поставку товарів і послуг.

Мале підприємництво Китаю є науковим двигуном країни, завдяки тому, що малі підприємства пропонують найбільшу кількість інноваційної продукції і технічних винаходів. Швидко розвиваються малі технологічні фірми. Більшість з них були утворені в рамках технопарків та бізнес-інкубаторів, у які держава вклала значні кошти. Ці фірми продовжують отримувати державну підтримку в тій чи іншій формі. Підприємці-початківці

мають можливість отримати необхідну інформацію за допомогою спеціалізованих сайтів, електронних бібліотек, а також взяти участь у відеоконференціях, які організуються провідними китайськими та світовими спеціалістами в області розвитку малого бізнесу. Створена державна інформаційна служба «CSMEO», яка займається наданням послуг з інформаційного консультування підприємців через свій інтернет-сайт. Додатковий доступ до західних технологій забезпечує швидко зростаючий експорт китайського капіталу, що супроводжується злиттями й поглинаннями іноземних компаній. Малий бізнес в Китаї також орієнтований на сферу послуг [17].

Нещодавно Китай посилив політику інклюзивного зниження податків для малих і малоприбуткових підприємств (SLPE). SLPE відносяться до підприємств, які займаються необмежувальною та незабороненою діяльністю, яка відповідає таким трьом умовам:

- Річний оподатковуваний дохід не перевищує 3 мільйонів юанів (приблизно 458 500 доларів США);
- Чисельність працівників не більше 300;
- Загальна вартість активів не перевищує 50 мільйонів юанів (приблизно 7,7 мільйонів доларів США) [68].

Китай надає різні пільги та пільгові ставки для малих підприємств, щоб знизити податковий тягар та стимулювати підприємницьку активність:

1. Для малих підприємств, які відповідають певним критеріям, встановлюються пільгові ставки податку на прибуток:

- Стандартна ставка податку на прибуток для корпорацій у Китаї становить 25%, але для малих підприємств, що мають низький дохід, ця ставка може бути значно знижена.
- Малий бізнес, чий річний дохід не перевищує 3 млн юанів, може сплачувати податок на прибуток за ставкою лише 20%, а деякі малі підприємства можуть отримувати додаткові пільги для сплати податку.

- Для мікропідприємств, що відповідають умовам, ставка може бути ще нижчою — 10% для підприємств з річним доходом до 1 млн юанів. [69].

2. Китай активно заохочує малий бізнес, що працює в сфері інновацій та технологій. Для таких підприємств можуть бути надані додаткові податкові пільги:

- Податкові знижки для компаній, що займаються дослідженнями та розробками (R&D). Наприклад, витрати на наукові дослідження можуть бути враховані як податкові відрахування.

- Компанії, що працюють в інноваційних сферах, можуть претендувати на зниження податкових ставок або навіть на податкові канікули в перші кілька років діяльності.

3. Малі підприємства, що займаються малим оборотом, можуть отримувати пільги за ПДВ:

- Для малих виробників і торговців встановлені знижені ставки ПДВ — 3% або 6%, залежно від виду діяльності.

- Для підприємств, які мають оборот менше 5 млн юанів на рік, застосовується спрощена система оподаткування, що включає менші ставки ПДВ.

- якщо місячний обсяг продажів малого платника податків становить менше 100 000 юанів (приблизно 14 740 доларів США) або якщо квартальний обсяг продажів становить менше 300 000 юанів (приблизно 44 220 доларів США) для малих платників податків, які обирають один квартал як період сплати податку, платник податку не буде обкладатися ПДВ [69].

Крім податкових пільг, китайський уряд запровадив низку програм і ініціатив, які мають на меті підтримку малого бізнесу через інші механізми:

- За допомогою державних субсидій та пільгових кредитів, малі підприємства можуть отримати доступ до дешевих позик.

- Відкриття спеціальних фінансових установ для мікропідприємств та стартапів дозволяє малим компаніям легше отримати кредити на початкових етапах розвитку.
- Стартапи, що належать до інноваційних і високотехнологічних галузей, можуть отримати доступ до спеціальних податкових пільг і грантів, а також використовувати технологічні інкубатори для зниження витрат на початкових етапах.
- Процес реєстрації підприємств був значно спрощений. Створено єдину реєстраційну платформу для всіх компаній.
- Зменшення «шістьох податків і двох зборів» для малих платників податків, ДПП та фізичних осіб (малі підприємства все ще можуть користуватися 50-відсотковим зниженням політики «шість податків і два збори», навіть якщо вони користувалися іншим пільговим режимом «шість податків і два збори» відповідно до закону).
- Для малих підприємств зменшена кількість необхідних звітів, що знижує витрати на адміністрування і полегшує ведення бізнесу.
- Уряд також вводить електронні платформи для податкової звітності, що значно знижує адміністративне навантаження на малий бізнес.
- Для малих підприємств застосовуються спрощені форми податкової звітності та оплати податків, зокрема через онлайн-банкінг.
- Місцеві уряди можуть надавати додаткові податкові пільги для підприємств, що працюють у певних регіонах або галузях.
- У деяких провінціях, особливо в спеціальних економічних зонах, малий бізнес може отримувати додаткові стимулюючі заходи, такі як пільгові ставки оренди чи інші фінансові підтримки.

Щоб допомогти малим і мікропідприємствам залучати кошти, Китай звільняє фінансові установи від сплати ПДВ на їхні процентні доходи, отримані від невеликих позик фермерам, малим підприємствам, мікропідприємствам і індивідуальним підприємствам. Крім того, кредитні

договори, укладені між малими або мікропідприємствами та фінансовими установами, звільняються від гербового збору.

- Малі позики – це позики для малих підприємств, мікропідприємств або індивідуальних підприємств із банківським кредитом менше ніж 1 мільйон юанів (включаючи основну суму). Якщо малий бізнес не має банківського кредиту, малі позики стосуються позик окремого підприємства, де і сума кредитного договору, і залишок позики менше 1 мільйона юанів (включаючи основну суму).

Попри значну підтримку малого бізнесу, є й деякі проблеми:

- Не всі малі підприємства можуть скористатися податковими пільгами через складність дотримання умов.
- Інколи існують проблеми з доступом до кредитування та фінансування, особливо для підприємств у сільській місцевості чи у віддалених районах.
- Проблеми з податковим адмініструванням, включаючи можливі затримки у поверненні податків або адміністративні перепони.

Державне регулювання податкової політики в Китаї є важливим інструментом підтримки розвитку малого підприємництва. Китай запровадив низку податкових пільг, кредитних програм та заходів для полегшення адміністрування податків для малих підприємств. Це допомагає малим компаніям зменшити фінансове навантаження, зростати та сприяти інноваціям у країні.

Китай активно створює сприятливе середовище для розвитку малого бізнесу, вживаючи заходів для полегшення фінансового тягаря та вирішення фінансових труднощів для малих і мікропідприємств. Під час пандемії COVID-19 ці заходи були посилені, щоб допомогти постраждалим компаніям пережити бурю.

В Японії питома вага підприємств малого бізнесу становить близько 40%, які функціонують в галузях будівництва, легкої промисловості та сфери послуг. Пільги на розвиток малого бізнесу залежать від статусу підприємства

та виду діяльності. Державна підтримка малого бізнесу полягає у наданні державних субсидій та кредитів для розвитку підприємства, держава виступає поручителем при отриманні кредиту в банку, навчання спеціалістів за рахунок державних коштів у спеціально створених центрах та безкоштовне кваліфікаційне консультування підприємців. Законодавство Японії жорстко регулює ринкову вартість на всі види продукції, уряд контролює необґрунтоване підвищення цін на сировину, матеріали, готову продукцію і послуги, що дає хороші умови для розвитку малого бізнесу в країні.

Підприємства в Японії сьогодні потребують впровадження програмного забезпечення та встановлення нового обладнання для підвищення ефективності та продуктивності.

На сьогоднішній день Японія входить в трійку лідируючих держав (після США і Китаю). Її податковий кодекс з'явився в 1947 році, причому левову частку в його розробку внесли американці.

Всі податки в державі поділяються на 3 групи:

- прямі податки фізичних та юридичних осіб;
- плата за володіння майном;
- прямі і непрямі споживчі внески.

Найбільший прибуток державі приносить перша група.

В результаті близько 50% прибутку йде на податки. У свою чергу, фізособи сплачують за прогресивною шкалою:

- 5% річних при прибутку понад \$20 тис.;
- 10% річних при доході від \$20-30 тис.;
- 23% річних, якщо прибуток склав \$30-70 тис.;
- 30% річних при \$90-170 тис.;
- 40%, якщо річний заробіток був понад \$170 тис [67].

Також є податок префектури, який розділений на 5, 10, 15% в залежності від заробітку. Для всіх підприємців є місцевий податок, який становить 32 долари на рік. 8% становить податок на ПДВ.

У Японії створено клімат найбільшого сприяння малому бізнесу. Державна підтримка малого бізнесу в Японії спрямована на зміцнення слабких економічних місць таких підприємств.

В Японії існує розвинена система державної підтримки малого бізнесу, зокрема через фінансові інструменти, які сприяють розвитку підприємництва. На основі чинного законодавства були створені три основні державні фінансові фонди, які займаються фінансуванням малого бізнесу:

1. Центральний кооперативний банк для торговельних і промислових підприємств (Shoko Chukin Bank). Цей банк був створений для того, щоб надавати фінансову підтримку малим і середнім підприємствам, зокрема тим, які займаються торгівлею та промисловістю. Основні функції цього банку включають: надання кредитів для розвитку малого бізнесу, який не має доступу до традиційного банківського кредитування та фінансування проектів, що сприяють модернізації бізнесу, розширенню виробничих потужностей, а також впровадженню нових технологій.

2. Національна корпорація з питань фінансування є важливим інститутом, який забезпечує фінансування малих підприємств, особливо у випадках, коли вони мають обмежений доступ до фінансових ресурсів через ризики або низький кредитний рейтинг. Корпорація надає: довгострокові кредити для малих підприємств, які займаються інноваціями та розширенням виробництва, пільгові кредити для підприємців, які працюють у важливих економічних сферах або в сільській місцевості та підтримку в ситуаціях, коли підприємства стикаються з фінансовими труднощами.

3. Державна корпорація з фінансування малих підприємств (The Small and Medium Enterprise Agency, SME Agency). Ця корпорація є важливою складовою частиною підтримки малого бізнесу в Японії, і має на меті забезпечити доступ малих підприємств до фінансування для розвитку та модернізації. Вона надає: фінансові інструменти для малого бізнесу, який потребує ресурсів для розширення та інновацій, спеціальні програми для мікропідприємств, стартапів та нових підприємств, які можуть включати

кредити з низькими процентними ставками або пільгові кредити для початку бізнесу та спільно з іншими державними агентствами надає консультації та допомогу малим підприємствам щодо фінансування, стратегій розвитку та підвищення ефективності.

Ці фінансові фонди дозволяють малим підприємствам Японії знижувати фінансові ризики, отримувати необхідні ресурси для розвитку, а також сприяють підвищенню їхньої конкурентоспроможності на внутрішньому та міжнародному ринках. Завдяки таким інститутам японські підприємці мають можливість отримати фінансування в умовах мінімізації ризиків та зниження фінансового навантаження.

Незважаючи на те, що оподаткування забирає практично половину прибутку, малий бізнес успішно розвивається і рухається вперед. Крім того, існує думка, що таким чином держава намагається зменшити розрив між бідним і багатим населенням, що в свою чергу позитивно позначається на добробуті всієї нації.

Республіка Сінгапур, відома своїм дружнім до бізнесу підходом, стратегічним географічним розташуванням та міцною правовою системою, є маяком для підприємців у всьому світі. Її зобов'язання до сприяння інноваціям, разом з добре розвиненою інфраструктурою та прозорим регулюванням, робить її вибором номер один для створення бізнесу. Більше того, стратегічне розташування Сінгапура в серці Південно-Східної Азії забезпечує легкий доступ до швидко ростучих ринків, що ще більше підсилює його привабливість для глобального бізнесу.

Сінгапур є однією з найуспішніших економік світу, і велика частина цього успіху пов'язана з ефективною податковою політикою, що сприяє розвитку малого бізнесу. Державне регулювання податкової політики в Сінгапурі орієнтоване на створення сприятливих умов для бізнесу, забезпечення стабільності податкового законодавства та впровадження інноваційних ініціатив, що стимулюють розвиток підприємництва.

Розглянемо основні аспекти податкової політики Сінгапуру в контексті малого бізнесу.

Однією з основних переваг податкової системи Сінгапуру є її простота та прозорість. Уряд Сінгапуру активно працює над спрощенням податкового адміністрування для малого бізнесу, що дозволяє підприємцям зосередитись на розвитку бізнесу, а не на виконанні складних податкових процедур.

Податок на прибуток для малих підприємств у Сінгапурі становить 17%, що є досить конкурентоспроможним для регіону. Однак, для нових малих підприємств існують значні пільги на початкові роки діяльності, що дозволяє значно зменшити податкове навантаження на стартапи.

Для малих підприємств передбачені спрощені процедури подання податкових декларацій та скорочення обов'язкової звітності. Це зменшує адміністративне навантаження на підприємців.

Сінгапур активно підтримує розвиток малого бізнесу через різноманітні податкові пільги та стимули:

- Нові малі підприємства (які працюють менше трьох років) можуть скористатися програмою податкових пільг, яка надає значні податкові знижки на перші доходи компанії. Зокрема, до 100% податку на перші 100 000 сингапурських доларів (SGD) доходу і 50% на наступні 100 000 SGD протягом перших трьох років. Це дозволяє підприємствам зберегти значні кошти на ранніх етапах свого розвитку.

- **Productivity and Innovation Credit.** Ця програма сприяє інвестиціям у інновації та розвиток продуктивності, надаючи податкові кредити підприємствам, які здійснюють витрати на наукові дослідження, розробки, автоматизацію процесів та інші інноваційні ініціативи. Вона є важливим стимулом для технологічних стартапів і малих підприємств.

- **Start-up Tax Exemption.** Ця пільга дозволяє малим підприємствам, що мають річний дохід менший за 1 мільйон SGD, отримувати 100% звільнення від податку на прибуток на перші 100 000 SGD доходу та 50% на

наступні 100 000 SGD. Це значно знижує податкове навантаження для нових підприємств, особливо на перших етапах їхнього розвитку.

Сінгапурський уряд активно сприяє розвитку малого підприємництва через різні державні ініціативи та програми підтримки:

- Enterprise Singapore. Це урядова агенція, яка надає підтримку малому бізнесу через консалтингові послуги, фінансові субсидії та допомогу у виході на міжнародні ринки. Вона активно допомагає малим підприємствам розробляти стратегії росту та впроваджувати інноваційні технології.
- Startup SG. Це ініціатива, яка надає різноманітні ресурси для стартапів, включаючи фінансову підтримку, менторство та доступ до інвесторів. Крім того, стартапи можуть отримати гранти та пільгові кредити.
- Digitalisation Support. В умовах швидкої цифровізації бізнес-середовища уряд пропонує малим підприємствам фінансові стимули для впровадження цифрових технологій і автоматизації. Це включає в себе субсидії на IT-інфраструктуру та рішення для електронної комерції, що дозволяє підприємцям конкурувати на глобальному ринку.

Сінгапур активно підтримує інноваційні підприємства через різні податкові пільги для витрат на дослідження та розробки (R&D):

- R&D Tax Incentive. Ця програма надає податкові пільги компаніям, які інвестують у наукові дослідження та розробки. Витрати на дослідження можуть бути зменшені або навіть звільнені від оподаткування, що сприяє розвитку технологічних стартапів і компаній, орієнтованих на інновації.
- Accelerator Programmes. Уряд пропонує підтримку для стартапів та малих підприємств через участь у акселераційних програмах, що включають менторство, доступ до інвесторів та можливість тестувати нові продукти на ринку.

Сінгапур пропонує податкові стимули не тільки для малих підприємств, а й для інвесторів, що створює сприятливі умови для залучення капіталу:

- Angel Investors Tax Deduction Scheme. Це програма, яка дозволяє інвесторам, які вкладають в малий бізнес, отримувати податкові знижки. Це стимулює інвестиції в стартапи та малий бізнес і допомагає забезпечити фінансування для нових підприємств.

Сінгапур також продемонстрував ефективну податкову політику у відповідь на економічні кризи, включаючи глобальні фінансові кризи та пандемію COVID-19. Протягом пандемії уряд надавав значні податкові та фінансові пільги малому бізнесу, включаючи гранти на підтримку заробітної плати (Wage Credit Scheme) та знижені ставки податку на прибуток для компаній, які понесли втрати через локдауни.

Сінгапур є прикладом сприятливого податкового клімату для бізнесу. Корпорації в цій країні оподатковуються за однією з найнижчих ставок корпоративного податку у світі, яка становить 17%. Також Сінгапур має пільгову програму з податку на прибуток для новостворених компаній, яка дозволяє їм користуватися зниженими податковими ставками протягом перших трьох років ведення діяльності. Це особливо корисно для стартапів та малих підприємств, які шукають можливості для розвитку та росту на ринку. Індивідуальні податкові ставки також досить низькі, але вони можуть залежати від доходу та становити від 0% до 22%. Міжнародні доходи, які отримують сінгапурські резиденти з-за кордону, як правило, не оподатковуються. Це робить країну популярною для міжнародного бізнесу. Сінгапур активно використовує податкові стимули для інноваційних компаній та дослідницьких центрів. Це може включати знижені податкові ставки або податкові кредити. Ця модель оподаткування в поєднанні з високоякісною інфраструктурою, низьким рівнем корупції та стратегічно вигідним розташуванням робить країну однією з ключових економічних зон у світі.

Податкова політика Сінгапуру сприяє розвитку малого бізнесу завдяки низьким ставкам податку на прибуток, значним податковим пільгам для нових компаній, простоті адміністрування та інноваційним ініціативам. Уряд

активно підтримує підприємництво через фінансові стимули, програми для інвесторів, а також підтримку цифровізації та інновацій. Така стратегія допомагає малим підприємствам зростати, залучати інвестиції та залишатися конкурентоспроможними на міжнародному ринку.

Державне регулювання податкової політики в системі малого підприємництва в країнах Азії є важливою складовою економічної стратегії, оскільки малий бізнес у цих країнах часто є основою економічного зростання, створення робочих місць та інновацій. Кожна країна в Азії має свої особливості регулювання малого підприємництва, але загальні тенденції включають знижені податкові ставки, програми пільгового кредитування, а також інші фінансові інструменти, спрямовані на підтримку бізнесу.

Таким чином, в Азії держави активно підтримують малий бізнес через податкові пільги, фінансові програми та знижки, створюючи сприятливе середовище для підприємців.

У результаті аналізу міжнародного досвіду державного регулювання податкової політики в системі малого підприємництва в різних країнах можна зробити такі основні висновки:

Країни Європейського Союзу застосовують різноманітні моделі податкового регулювання, які відрізняються за підходами до спрощених систем оподаткування та надання податкових пільг для малого бізнесу.

У США та Канаді держава надає значну підтримку малому підприємництву через різноманітні податкові пільги, кредити та знижки на податки.

У країнах Азії, таких як Китай, Японія та Сінгапур, застосовуються різноманітні підходи до регулювання податкової політики для малого підприємництва. У Сінгапурі одна з найсприятливіших систем для малого бізнесу: низькі податкові ставки та спрощене адміністрування податків. У Китаї державні органи активно підтримують малий бізнес через пільги для нових технологічних підприємств та стартапів. Японія активно стимулює

розвиток малих підприємств через податкові пільги для інноваційних технологій і сталого розвитку бізнесу.

Висновки до розділу 2

По-перше, вивчення міжнародного досвіду показує, що хоча країни можуть застосовувати різні моделі податкового регулювання, загальною тенденцією є створення сприятливих умов для малого бізнесу через спрощення податкових процедур, зниження податкового навантаження та надання податкових стимулів для інвестицій. Однак кожна країна адаптує ці механізми до своїх специфічних економічних і соціальних умов.

По-друге, досвід розвинених країн показує важливість комплексного підходу до державного регулювання податкової політики, орієнтованого на створення конкурентоспроможного середовища для малого підприємництва. Для України це означає необхідність впровадження спрощених податкових систем, зниження адміністративних бар'єрів, а також розвитку інвестиційних програм, що стимулюють розвиток інновацій у малому бізнесі.

Міжнародний досвід демонструє різноманітність підходів до податкової підтримки малого підприємництва, і цей досвід може бути корисним для адаптації вітчизняної податкової політики для створення сприятливіших умов для розвитку малого бізнесу в Україні.

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ДЛЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

3.1. Сучасний стан державного регулювання податкової політики в Україні

Розвиток малого підприємництва можливий лише шляхом поєднання та узгодження різних форм, методів, засобів регулювання і державної підтримки. Основою у фінансовій підтримці малого бізнесу повинно бути нормативно-правове забезпечення. На загальнодержавному рівні підтримка малого бізнесу гарантується Законом «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні», відповідно до якого «держава гарантує фінансову, інформаційну, консультаційну підтримку, у тому числі підтримку у сфері інновацій, науки і промислового виробництва, підтримку суб'єктів малого і середнього підприємництва, що провадять експортну діяльність, підтримку у сфері підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації управлінських кадрів та кадрів ведення бізнесу» [52].

В науці під поняттям «державна підтримка малого бізнесу», зокрема О.Д. Дячун та І.С. Нагорняк під державною підтримкою розуміють державне регулювання сектору малого підприємництва, яке передбачає, свідоме формування державними структурами відповідних умов становлення і розвитку малого бізнесу, створення стимулів, використання матеріальних і фінансових ресурсів, що залучаються для його суб'єктів[14].

На думку Л.В. Прокопець, державна підтримка малого бізнесу – це будь-які державні заходи з фінансового сприяння в інтересах суб'єктів господарювання, що створюють для цих суб'єктів прямі чи приховані переваги і мають грошову оцінку[53].

Узагальнюючи можна зазначити, що державна підтримка малого бізнесу – це державне формування програм, які стимулюють, забезпечують та визначають механізми підтримки здійснення малого бізнесу. Вона може включати ряд заходів і програм, спрямованих на збереження та розвиток економічної активності в умовах кризи.

Державна підтримка розвитку малого бізнесу може здійснюватися у різних формах. Ключовими формами такої підтримки є фінансова державна підтримка малого бізнесу (рис. 3.1.) та консультування й технічна підтримка (рис. 3.2.), кожна з цих форм має свої інструменти впливу на малий бізнес.

Рис. 3.1. Інструменти впливу на малий бізнес фінансової державної підтримки малого бізнесу [розроблено автором]

Рис. 3.2. Інструменти впливу на малий бізнес консультування й технічної підтримки з боку держави [розроблено автором]

Держава може також використовувати форму підтримки у сфері інновацій, науки і промислового виробництва. Зокрема, допомогати у створенні бізнес-інкубаторів, інноваційних бізнес-інкубаторів, науково-технологічних центрів, центрів трансферу технологій. Держава може сприяти розвитку венчурного підприємництва, створювати систему економічних стимулів для розвитку економіки на основі технологічних інновацій. Важливими інструментами впливу держави на розвиток малого бізнесу є

передача наукової продукції, створеної за рахунок бюджетних коштів, для її впровадження у виробництво; створення умов для залучення суб'єктів малого підприємництва до укладення договорів субпідряду у сфері інновацій та промислового виробництва; стимулювання залучення іноземних інвестицій і розвитку взаємовигідної міжнародної інноваційної співпраці. Також держава може створювати умови для поширення кооперації між суб'єктами малого підприємництва та великими підприємствами.

Варто відзначити і такі форми впливу держави на розвиток малого бізнесу, як державна підтримка суб'єктів малого підприємництва, що провадять експортну діяльність та державна підтримка суб'єктів малого підприємництва у сфері підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації управлінських кадрів та кадрів ведення бізнесу.

Державна підтримка передбачає формування програм, в яких визначається механізм цієї підтримки. Програми державної підтримки розробляються та впроваджуються спеціально уповноваженим органом у сфері розвитку малого і середнього підприємництва із залученням інших центральних органів виконавчої влади та громадських організацій, що представляють інтереси суб'єктів малого підприємництва. Державні програми підтримки затверджуються Кабінетом Міністрів України в установленому законом порядку [52].

Основні засади державного регулювання малого підприємництва в Україні встановлені ст. 3-4 Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» (рис. 3.3.) .

Проте прийняття закону замало для розвитку малого бізнесу, важливими є контроль його впровадження, прозорість виділення коштів, їх цільове використання, відсутність корупції тощо. Реалізація економічного потенціалу малих підприємств багато в чому залежить від можливостей їх фінансування, у тому числі боргового, і саме недостатнім доступом підприємств малого бізнесу до банківських ресурсів зазвичай пояснюють слабкий розвиток приватного підприємництва в Україні.

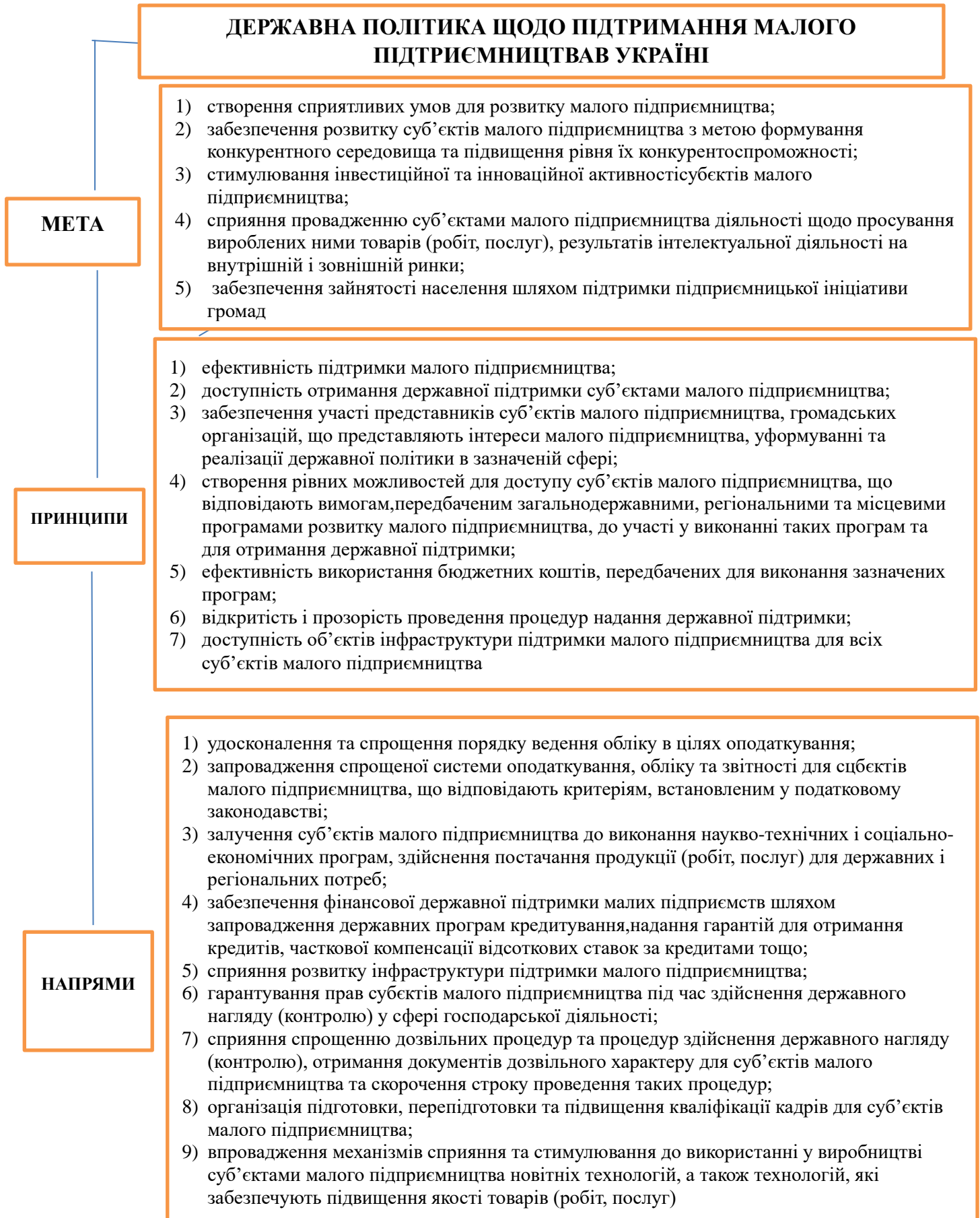

Рис. 3.3. Державне регулювання малого бізнесу в Україні

Державні механізми підтримки відіграють важливу роль у розвитку малого підприємництва. На сьогоднішній день в Україні ще не забезпечені основні компоненти сприятливого економічного середовища для успішного розвитку малого бізнесу: інвестиційні і інноваційні компанії та фонди, регіональні фонди підтримки підприємництва, лізингові компанії, аудиторські фірми, страхові організації, бізнес-центри, бізнес інкубатори.

Необхідно враховувати зарубіжні форми підтримки з метою застосування їх в наших умовах. Слід розширити прийняття комплексних державних заходів по стимулюванню створення нових малих інноваційних підприємств у різних галузях, що зумовить істотний вплив на збільшення долі високотехнологічної ринкової продукції та формування національної інноваційної інфраструктури, розвиток якої на сучасному етапі є важливим завданням.

Пакет рішень, запропонований Урядом від початку війни:

- 1) фізичні особи-підприємці I та II групи на час воєнного стану та протягом року після його завершення будуть звільнені від сплати ЄСВ;
- 2) підприємства та фізичні особи-підприємці III групи будуть звільнені від сплати ЄСВ за найманих працівників, які були призвані до лав ЗСУ, інших збройних формувань (в тому числі територіальної оборони). Збір буде сплачено за рахунок держави;
- 3) відтермінування сплати податків для всіх підприємств, які неспроможні їх заплатити;
- 4) відкладається впровадження РРО для всіх фізичних осіб-підприємців;
- 5) скасовані всі заходи ринкового та споживчого нагляду у всіх питаннях, крім регулювання цін та контролю за ціноутворенням; встановлено мораторій на проведення перевірок всіх видів для бізнесу;
- 6) державна програма релокації бізнесу;

7) грантові конкурси для розвитку власного бізнесу (наприклад, «Грант на сад», «Грант на теплицю», «Мінігрант на власну справу», «Грант на реалізацію стартапу, у тому числі в сфері ІТ» та ін.);

8) кредити під 0 %: на період війни уряд зменшив кількість обмежень по програмі «5–7–9 %».

Підприємець, якому потрібна підтримка, може отримати безвідсотковий кредит до 60 млн грн на строк до 5 років. Відсотки по кредиту під час війни сплачуватиме держава. Також підприємцям доступне фінансування під 0 % річних із забезпеченням у вигляді 80 % державної гарантії;

9) еквайринг без комісії: держава закликає всіх – і торговців, і громадян – віддавати перевагу безготівковим розрахункам, перш за все, заради безпеки кожного українця;

10) «Work4UA» – он-лайн-платформа для підтримки підприємців, які продовжують працювати в умовах війни. Проект «Працюй на перемогу» створений як початок економічного фронту країни і має на меті залучити фінансову підтримку від іноземних та українських громадян, компаній і організацій для малого та середнього бізнесу України;

11) «Prozorro+» – адаптована система держзакупівель до воєнного часу. Платформа покликана швидко закривати потреби органів влади та місцевого самоврядування в критично важливих товарах та гуртувати бізнес довкола запитів держави. Продавати на платформі Prozorro+ може будь-який представник бізнесу, зареєстрований на майданчику у ролі «Постачальник»;

12) підтримка зовнішньоекономічної діяльності. Президент України підписав схвалений Верховною Радою в цілому законопроект 7420 від 31 травня 2022 р. «Проект Закону про внесення змін до Митного кодексу України щодо деяких питань виконання Глави 5 Розділу IV Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» («митний безвіз») [15], згідно з яким передбачено приєднання до Нової комп'ютеризованої транзитної системи NCTS та

впровадження європейських практик у митну справу в Україні, підготовку законодавства до виконання організаційних процедур для приєднання України до Конвенції про процедуру спільного транзиту.

13) За останні роки значно спрощено процедуру реєстрації бізнесу та звітності для малих підприємств. Завдяки впровадженню онлайн-платформ і електронних послуг (наприклад, через портал "Дія"), підприємці можуть зареєструвати бізнес, подати звітність, сплатити податки без необхідності відвідувати податкові органи.

Підтримка роботи українського бізнесу – важливе завдання для забезпечення економічної спроможності країни протистояти викликам війни. Навіть у поточних надскладних умовах держава здійснює доступні кроки, аби підтримати підприємства, що опинились у скрутних умовах.

Підсумовуючи викладене можемо зробити висновок про те, що малі підприємства без перебільшення є вагомим складовим у розвитку національної економіки. Зважаючи на особливості господарської діяльності вони, на відміну від інших, максимально швидко реагують на кризові явища та екстремальні процеси, що відбуваються в економіці країни. В свою чергу, держава намагається створити максимально сприятливий клімат для розвитку малого бізнесу та масштабування його доходів.

Без допомоги держави малий бізнес може згорнутися, а без цього сектора економіки відбудеться загострення економічних проблем та соціальної напруги. Тому держава повинна допомогти малому бізнесу в розвитку і функціонуванню.

Сучасний стан державного регулювання податкової політики для малого підприємництва в Україні характеризується значними позитивними змінами, спрямованими на полегшення ведення бізнесу та створення стимулів для розвитку підприємництва. Однак, незважаючи на численні реформи, система оподаткування для малого бізнесу потребує подальшого вдосконалення, зокрема в аспектах прозорості, зниження адміністративного

навантаження, посилення контролю за дотриманням податкових зобов'язань та зменшення податкового навантаження на малі підприємства.

3.2. Аналіз недоліків та проблем в діючій системі оподаткування, які обмежують розвиток малого бізнес

Процеси становлення малого бізнесу в Україні розпочалися з початком незалежності, однак його функціонування та розвиток мають певні труднощі і до сьогодні. Основною перешкодою на шляху розвитку малого бізнесу є відсутність ефективного механізму підтримки з боку держави. Багатостороння підтримка малого бізнесу та побудова соціально орієнтованої економіки має стати важливим напрямом реформ в Україні, що стане головним чинником підвищення рівня життя населення та сприятиме процесам інтеграції національної економіки у світове господарство.

Вирішення проблем розвитку малого бізнесу в Україні повинно стати одним із ключових напрямків державної політики, адже саме мале підприємництво сприятиме значному підвищенню ефективності реалізації вітчизняного економічного потенціалу, оптимізації участі України в міжнародному поділі праці, посиленні конкурентоспроможності національної економіки.

В умовах кризових явищ в економіці, як свідчить досвід, малі підприємства є найбільш уразливими з огляду на обмеженість фінансових ресурсів на противагу великим компаніям.

Аналіз діяльності суб'єктів малого бізнесу свідчить про те, що значна кількість новостворених малих підприємств не може розпочати свою роботу через відсутність достатнього статутного капітану, сировини та матеріалів, власних площ і обладнання, практичних навичок та підприємливості працівників у здійсненні бізнесу. Вони мають проблеми виробничого характеру, труднощі в реалізації продукції, формуванні відповідної клієнтури. Через невеликі обсяги господарської діяльності деякі малі підприємства

неспроможні залучати кваліфікованих фахівців, наймати здібних робітників і забезпечувати їм високу оплату праці.

Причиною низької активності малого підприємництва є складності з фінансуванням, з якими підприємці стикаються під час ведення діяльності. Малий бізнес не вимагає значних вкладень для становлення і розвитку, але на окремих етапах своєї діяльності підприємство не здатне функціонувати без позикових коштів.

Відсутність доступних джерел фінансування, в тому числі і кредиту, не можна вважати основною причиною, яка перешкоджає розвитку вітчизняного підприємництва. Перш за все, негативно позначається нестабільна економічна і фінансова обстановка, в тому числі і високий рівень інфляції, процентних ставок, спад виробництва, недосконалість правової бази. Також значимий фактор - низький рівень організаційно-економічних і правових знань підприємців і недосконалість механізму державної підтримки малого підприємництва. Однак, за допомогою додаткового фінансування, в тому числі за рахунок позикових коштів, можна згладити негативний вплив перерахованих вище факторів. Забезпечення потреби малих фірм в кредиті є передумовою формування сучасної моделі малого бізнесу.

Найважливішим кроком, безперечно, є організація фінансової підтримки малого бізнесу. Кредитування малих підприємств комерційними банками в Україні знаходиться на низькому рівні розвитку.

Основними кроками держави на шляху підтримки розвитку малого бізнесу є вдосконалення спрощеної системи бухгалтерського обліку та звітності, організація фінансової підтримки малого бізнесу та забезпечення малих підприємств інформацією та підготовленими кадрами [46, с. 82–85].

Нинішня система оподаткування малого бізнесу є неефективною через нерівномірне податкове навантаження, що призводить до значних втрат як для держави, так і для підприємництва. Зокрема, неточності в законодавстві дозволяють середнім та великим підприємствам уникати сплати податків, що сприяє зростанню тіньової економіки. Рекомендується переглянути

системи оподаткування з метою рівномірного розподілу податкового навантаження, впровадити спеціальні інструменти податкового регулювання для підняття податкової культури серед платників.

Розвиток малого бізнесу вирішує проблему зайнятості населення, створюючи нові робочі місця та сприяє пом'якшенню соціальної напруги і ослабленню майнової нерівності в суспільстві. Український бізнес стикається із низкою перепон, які уповільнюють процеси його розвитку. Одною з актуальних проблем для малого бізнесу є недосконала система оподаткування.

Завдання держави – зорієнтувати податкову систему на розвиток малого бізнесу, оскільки він не потребує значного стартового капіталу, забезпечує оборотність ресурсів та швидко реагує на зміни у структурі ринку. Існує два критерії, за якими можна визначити, наскільки ефективною є система оподаткування в малому бізнесі: – вона повинна бути зрозумілою та спрощеною для суб'єктів господарювання; – повинна забезпечувати достатні податкові надходження для виконання покладених на державу функцій, що є важливим для місцевих громад.

Загалом системи оподаткування для малого бізнесу, відповідно до Податкового кодексу України [45], представлені двома формами: загальною або спрощеною.

Загальна система оподаткування ґрунтується на податку на прибуток.

Спрощена система оподаткування передбачає поділ платників на чотири групи, сплату єдиного податку, має обмеження у застосуванні за кількістю працівників, рівнем доходу, видами діяльності.

Суб'єкти господарювання, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, поділяються на такі групи платників єдиного податку:

1) перша група - фізичні особи - підприємці, які не використовують працю найманих осіб, і обсяг доходу яких протягом календарного року не

перевищує 167 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня 338 податкового (звітного) року [45];

2) друга група - фізичні особи - підприємці, які здійснюють господарську діяльність з надання послуг, не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, одночасно не перевищує 10 осіб; обсяг доходу не перевищує 834 розміри мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року [45].

3) третя група - фізичні особи - підприємці, які не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, не обмежена та юридичні особи - суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми, у яких протягом календарного року обсяг доходу не перевищує 1167 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року [45].

4) четверта група - сільськогосподарські товаровиробники. До четвертої групи можуть належати:

а) юридичні особи незалежно від організаційно-правової форми, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 відсотків;

б) фізичні особи - підприємці, які провадять діяльність виключно в межах фермерського господарства, зареєстрованого відповідно до Закону України «Про фермерське господарство», за умови виконання сукупності таких вимог:

- здійснюють виключно вирощування, відгодовування сільськогосподарської продукції, збирання, вилов, переробку такої власно вирощеної або відгодованої продукції та її продаж; - провадять господарську діяльність (крім постачання) за місцем податкової адреси;

- не використовують працю найманих осіб;

- членами фермерського господарства такої фізичної особи є лише члени її сім'ї у визначенні частини другої статті 3 Сімейного кодексу України;

- площа сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду у власності та/або користуванні членів фермерського господарства становить не менше двох гектарів, але не більше 20 гектарів [45].

Таблиця 3.1.

Система оподаткування для малого бізнесу в Україні станом на 2024 р.

№ з/п	Критерії	Система оподаткування				
		Загальна	Спрощена			
			Платник 1 групи	Платник 2 групи	Платник 3 групи	Платник 4 групи
1	Ставки податку	Податок на доходи 18%, ЄСВ – 22% та військовий збір 1,5%	Єдиний податок: не більше 10% прожиткового мінімуму	Єдиний податок: не більше 20% мінімальної заробітної плати	Єдиний податок від доходу: 3% і ПДВ; 5% без ПДВ	Єдиний податок, ставка залежить від виду земельної ділянки
2	Реєстрація платником ПДВ	За обсягу оподатковуваних операцій 1 млн грн є платником ПДВ	Не є платниками ПДВ	Не є платниками ПДВ	За ставкою 3% є платниками ПДВ, за ставкою 5% не є платниками ПДВ	Не є платниками ПДВ
3	Звітний період	Календарний рік чи квартал	Календарний рік		Календарний квартал	
4	Порядок подання звітності	Декларація про доходи подається раз на рік не пізніше ніж 1 травня наступного року	Податкова декларація подається раз на рік протягом 60 календарних днів після закінчення звітного року		Декларація подається щокварталу протягом 40 к.д після закінчення звітного кварталу	Податкова звітність подається не пізніше 20 лютого наступного року

Спрощена система оподаткування пропонує ряд переваг порівняно з загальною. Серед них — можливість сплати одного виду податку (єдиний податок) замість декількох, а також спрощений порядок обліку та звітування

про свою діяльність. Однак для використання спрощеної системи потрібно відповідати певним критеріям, встановленим для платників єдиного податку.

Як юридичні особи, так і фізичні особи-підприємці мають право вибрати для себе одну з них. Умови роботи на загальній системі оподаткування встановлені ст. 177 Податкового Кодексу України.

Юридичні особи та фізичні особи-підприємці на загальній системі оподаткування мають право займатися будь-яким видом діяльності, не забороненим законодавством, мати необмежену суму доходу і кількість найманих працівників.

Незаперечна перевага загальної системи оподаткування полягає в наступному: 1) розмір оплачуваних доходів залежить від розміру одержуваних доходів і понесених для їх отримання витрат, тобто якщо підприємець не отримав дохід за звітний період, то і відповідні податки він не платить;

2) немає обмежень, що стосуються розмірів обсягу реалізації, виду діяльності, кількості найманих робітників.

Основним недоліком загальної системи оподаткування є його складність. Підприємці повинні вести облік і документально підтверджувати свої доходи і витрати. При цьому до складу витрат включаються ті витрати, які документально підтверджені і відносяться до витрат операційної діяльності згідно з розділом III Податкового Кодексу. Загальна система оподаткування передбачає сплату всіх видів податків і зборів, передбачених податковим законодавством України, в залежності від наявності певних об'єктів оподаткування. Податок на прибуток сплачується за ставкою 18%. Також підприємства, які працюють на загальній системі оподаткування, сплачують єдиний соціальний внесок (22%) і військовий збір у розмірі 1,5% від чистого доходу».

Спрощена система оподаткування, обліку та звітності - особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів на сплату єдиного податку в порядку та на умовах,

визначених ПКУ, з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності [45].

Сума податкових платежів на спрощеній системі, зазвичай менша ніж на загальній.

Крім цього, спрощена система оподаткування має занижені вимоги до ведення бухгалтерського обліку та подання звітності, що може суттєво економити час та кошти.

Тому при виборі системи оподаткування, підприємцю необхідно зважити всі переваги і недоліки двох систем оподаткування, щоб вибрати найбільш прийнятну в оподаткуванні та застосуванні.

Оцінюючи особливості, переваги та недоліки систем оподаткування суб'єктів малого підприємництва, можна виділити цілу низку вагомих проблем:

1. – нормативно-правова база оподаткування є складною і неузгодженою. Для багатьох малих підприємств складно розібратися в складних правилах оподаткування, що може призводити до помилок у розрахунках та високих штрафів. А також часті зміни в податковому законодавстві можуть ускладнювати планування та виконання бізнес-стратегій малими підприємствами.

2. – недосконалий механізм нарахування і сплати єдиного податку. Оскільки він за своєю економічною суттю не є єдиним. Адже платники сплачують і інші платежі – єдиний соціальний внесок, ПДВ тощо. Наявність багатьох різних видів податків та зборів може ускладнювати фінансове планування для малих підприємств та збільшувати їхні фінансові витрати.

3. – складний механізм проведення розрахунків із бюджетами та державними цільовими фондами. Високі податкові ставки можуть відбирати значну частину доходу малих підприємств, що ускладнює їхній розвиток та збільшує фінансові труднощі.

4. – неможливість використання спрощених процедур оподаткування для підприємств, які на невелику суму перевищують поріг за масштабами діяльності;

5. – суб'єкти малого підприємництва не завжди зацікавлені у переході із загальної системи на спрощену систему оподаткування. Малі підприємства часто не мають достатньої підтримки та консультаційних послуг щодо оптимізації податкових обов'язків та вирішення податкових питань.

Серед основних проблем, які не дозволяють відновлюватися та розвивати бізнес під час війни – мала кількість платоспроможних клієнтів, непрогнозованість розвитку ситуації в країні та відсутність достатнього капіталу.

Зрозуміло, що нові умови роботи проявлять ще багато проблем, які будуть вимагати оперативного реагування влади та самих підприємців.

Для вирішення цих проблем доцільно:

- розробити інструменти стимулювання розвитку малого підприємництва та інвестування інноваційної і експортної спроможності;
- знизити податкове навантаження;
- удосконалити антикорупційне законодавство;
- розробити заходи, які будуть стимулювати кредитування і інвестування у мале підприємництво;
- удосконалити нормативно-правову базу системи оподаткування;
- включити єдиний соціальний внесок до складу єдиного податку;
- розширити перелік видів діяльності, для яких не застосовується спрощена система, щоб запобігти схемам мінімізації податкових платежів суб'єктами малого підприємництва

Отже, Україна через повномасштабне вторгнення росії перебуває в складному економічному становищі. Підприємництво займає важливу роль у сфері економіки, тому важливо підтримувати роботу бізнесу в умовах війни. Потрібно шукати збалансовані шляхи виходу з ситуації, які допоможуть і

наповнити бюджет, зокрема, шляхом вирішення проблем з логістикою та експортом, і знайти оптимальну модель системи оподаткування.

3.3. Шляхи вдосконалення системи оподаткування з метою поліпшення умов для малого підприємництва

Вивчення досвіду державної підтримки малого підприємництва в розвинутих країнах свідчить, що сприяння його розвитку можливе лише шляхом поєднання та узгодження різних форм, методів, засобів регулювання і підтримки. Такими методами можуть бути: сприяння розвитку кредитних відносин між малим бізнесом та комерційними банками, реалізація державних програм розвитку малого бізнесу, створення системи державних замовлень тощо.

Проте одним з основних важелів впливу на малі підприємства лишається податкова політика держави.

На нинішньому етапі спрощена система оподаткування є найкращою альтернативою у сфері сприяння розвитку малого бізнесу через податковий механізм, проте і вона не є досконалою. Усунення недоліків спрощеної системи призведе до створення більш сприятливого середовища для малого підприємництва.

Податкова система є ключовим елементом економіки країни, оскільки її ефективність має прямий вплив на обсяг інвестицій, розвиток підприємництва та рівень соціального забезпечення. Вирішення проблем у цій сфері є невідкладним, оскільки може сповільнити розвиток держави та порушити фінансову стабільність. Від початку війни, країна активно працює над пошуком оптимальних інструментів підтримки податкової системи. Для оптимізації та забезпечення безперервного функціонування податкового сектору були введені різні трансформації, що включають тактику різних політик та інструментів для реалізації стратегії. Вже було впроваджено

трансформації та реформи, спрямовані на формування ефективних політик та інструментів для їх реалізації.

Податкова система є неабияким фактором впливу на економічний розвиток країни. Її ефективність визначає, наскільки добре країна здатна сприяти підприємництву та забезпечувати соціальне забезпечення своїх громадян.

Ефективна податкова система включає перерозподіл фінансових ресурсів в економіці, забезпечення функціонування платіжної системи та інших важливих процесів. Відповідно, заходи, що спрямовані на поліпшення податкової сфери, стають невід'ємною частиною більш широких зусиль по розвитку та забезпеченню стійкості економіки України в умовах воєнних подій.

У контексті оптимізації роботи податкового сектору були впроваджені суттєві зміни в організаційному аспекті, і деякі з них можна вважати надзвичайними, однак вони проявили себе як ефективні та раціональні і стали складовою стратегічного антикризового управління.

Основні принципи грошово-кредитної політики на період воєнного стану та Податковий кодекс України стали ключовими регуляторами, що сприяють змінам у структурі податкової політики. Враховуючи складний характер податкової системи України, важливим стало узагальнення результатів вже проведених заходів. Такий аналіз є необхідним з метою визначення оптимальних шляхів оптимізації та удосконалення, особливо в умовах воєнного стану, де діяльність економіки є підвладною змінам та ризикам. Узагальнення результатів досліджень, проведених у сфері податків, дозволяє з'ясувати ефективність запроваджених реформ та розробити науково обґрунтовані рекомендації для забезпечення стійкого функціонування системи в умовах навколишніх викликів. Ключовою метою такого дослідження є виявлення потенційних ризиків та проблемних моментів, які можуть знизити ефективність функціонування податкової системи та спричинити негативні наслідки для економічної стійкості країни. Науково

обґрунтований підхід до узагальнення даних досліджень дозволяє підготувати план дій для вирішення проблем і використання нових можливостей. Тільки такий аналіз дозволить забезпечити стабільний розвиток країни та забезпечити її фінансову спроможність в умовах непередбачуваних викликів.

Податки є дуже важливою складовою економічного становища країни як в мирний час, так і під час воєнного стану.

Перші зміни після впровадження воєнного стану стосувалися відтермінування сплати податків та подання звітності, звільнення від відповідальності неплатників податків, скасування податкових перевірок. 15 березня 2022 року ВРУ прийняла Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану», згідно з яким з 1 квітня 2022 року до суб'єктів бізнесу застосовується спрощена система оподаткування:

- підприємці, що були на загальній системі оподаткування, мають можливість перейти на спрощену систему і сплачувати 2 % від обороту;
- підприємці, що залишилися на загальній системі оподаткування, звільняються від сплати єдиного внеску (за себе);
- ЄСВ за мобілізованих працівників сплачує держава;
- платники єдиного податку першої та другої групи під час воєнного стану мають право не сплачувати єдиний податок і, відповідно, звільняються від подання декларацій;
- платники єдиного податку третьої групи можуть перейти на зменшену ставку оподаткування і сплачувати 2 % від доходу щоквартально;
- платники єдиного податку третьої групи спрощеної системи можуть сплачувати ставку 3 % + ПДВ;
- платники єдиного податку третьої групи звільняються від сплати та подання податкової звітності з податку на додану вартість з операцій з постачання товарів, робіт та послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України [5];

- платники податків, які впродовж воєнного стану не мають можливості своєчасно виконати свій податковий обов'язок щодо дотримання термінів сплати податків та зборів, звільнені від фінансової відповідальності (застосування штрафу та/або пені). Вони зобов'язані протягом трьох місяців після припинення або скасування воєнного стану виконати свій податковий обов'язок.

- протягом воєнного стану скасовуються податкові перевірки. Уряд країни запровадив мораторій на проведення будь-яких податкових перевірок. Але необхідно пам'ятати, що після завершення воєнного стану такі строки будуть поновлені [15].

- не будуть застосовуватися фінансові санкції за порушення, пов'язані із застосуванням реєстраторів розрахункових операцій (РРО) до дати припинення або скасування воєнного стану. Тобто формально обов'язок мати РРО для бізнесу залишається (зокрема для платників єдиного податку), однак за відповідні порушення, допущені під час дії воєнного стану, штрафів не буде.

Зменшення податкового тиску на бізнес відіграє важливу роль у адаптації до нової реальності, жорстокої масштабної війни. Зміни до податкової системи допомогли українському бізнесу вижити та навіть активізуватися, оскільки акумульовані кошти могли бути направлені на розвиток. Натомість, податки, що сплачуються бізнесом, наповнюють бюджет, що прискорює нашу спільну перемогу.

Одним із напрямів сьогоденної державної підтримки суб'єктів малого підприємництва в Україні є надання їм пільг у податковій сфері в рамках введення спрощеної системи оподаткування, що є визначальною передумовою створення ефективної системи, яка дозволить забезпечити гармонічні стосунки та реалізувати економічні інтереси держави і платників податків. Проте через недосконалість законодавчої бази та відсутність необхідних регулювань з боку держави на даний момент актуальним постає питання подальшого реформування такої системи оподаткування.

Ось декілька пропозицій щодо вдосконалення системи оподаткування, які можуть поліпшити умови для малого підприємництва:

- Зменшення ставки оподаткування, що дозволить вивільнити грошові кошти для здійснення додаткових інвестицій та розвитку свого підприємства.

- Встановлення низьших ставок податку для малих підприємств або навіть звільнення їх від оподаткування на перший певний період діяльності, щоб стимулювати їхній розвиток.

- Встановлення різних податкових ставок для різних регіонів країни може сприяти розвитку малих бізнесів у менш розвинених районах. Наприклад, надання податкових пільг підприємствам, які розташовані у віддалених або економічно вразливих районах.

- Зменшення бюрократичних процедур, а саме замість великої кількості різних податків, зборів та інших платежів, різноманітних пільг, буде проста та прозора система, в якій чітко визначені ставки та база оподаткування.

- Зменшення кількості обов'язкових звітів та декларацій, а також спрощення процедур податкового обліку може полегшити роботу малих підприємств та збільшити їх ефективність. Розробити та впровадити спрощену систему бухгалтерського обліку та звітності для малого бізнесу.

- . Податкове законодавства повинно бути більш зрозумілим та простим для виконання, що допоможе зменшити витрати на бухгалтерське обслуговування та уникнути помилок при складанні звітів.

- Надання освітніх ресурсів та підтримки для малих підприємств у сфері податків може допомогти їм краще розуміти та виконувати свої податкові обов'язки. Створення програм підтримки, таких як навчання з фінансової грамотності, консультації щодо управління підприємством та доступ до кредитів за сприяння держави для забезпечення успішності малих підприємств.

- Скорочення податкових ставок та зниження невизначеності може сприяти збільшенню інвестицій в Україну, яке призведе до розвитку бізнесу і економіки в цілому.

- Надання податкових пільг для нових підприємств на початковому етапі їхнього розвитку може сприяти їхньому успіху та допомогти новим бізнесам пережити початкові труднощі.

- Введення податкових пільг для інвестицій у малі підприємства, наприклад, шляхом зменшення податків на прибуток для нових підприємств або тих, що розширюють свою діяльність, може сприяти їхньому зростанню.

- Розробити систему ставок єдиного податку, диференційовану за видами діяльності підприємств для стимулювання суб'єктів, зайнятих у стратегічно важливих галузях економіки.

- Прив'язати граничні обсяги виручки, що визначають групу платника податків, до мінімальної зарплати або індексу споживчих цін для їх постійної актуалізації.

- Введення податкових кредитів або зниження ставок для компаній, що інвестують у дослідження та розвиток нових технологій і продуктів, може стимулювати інноваційну діяльність у малих підприємствах. Розробити заходи, які стимулюватимуть кредитування й інвестування у малий бізнес, насамперед необхідно пришвидшити розроблення, прийняття цільових та регіональних програм розвитку та підтримки малого бізнесу з потрібним йому фінансовим забезпеченням.

- Удосконалити антикорупційне законодавство. Зміцнення контролю за корупцією в системі оподаткування для забезпечення рівних умов для всіх підприємств, незалежно від їхнього розміру.

Одним із варіантів підтримки малого бізнесу могло б стати створення спеціалізованих консультаційних центрів, які б надавали малим підприємцям вичерпну інформацію; організував би програми підготовки та перепідготовки кадрів, удосконалив би освітні стандарти за напрямками підготовки, пов'язаними з бізнесом і підприємництвом. Першочерговим завданням для

України є адаптація досвіду державної підтримки банківського кредитування у сфері малого бізнесу.

Необхідність удосконалення спеціальних режимів оподаткування суб'єктів малого підприємництва, а також усунення найгостріших протиріч і узгодження інтересів держави та суб'єктів малого підприємництва зумовлюють актуальність вивчення зарубіжного досвіду оподаткування суб'єктів малого підприємництва.

Підсумовуючи зарубіжний досвід побудови системи оподаткування малого бізнесу, можна стверджувати, що в більшості країн світу існують механізми пільгового оподаткування малих підприємств. Оцінити їх ефективність важко, адже в кожному конкретному випадку система оподаткування виступає лише елементом комплексного механізму фінансової підтримки малого бізнесу. Крім того, не всі варіанти застосування пільгового оподаткування можна використовувати в Україні. Водночас, на нашу думку, на деякі із заходів слід звернути особливу увагу в процесі реформування спрощеної системи оподаткування в майбутньому.

Заслугове уваги також досвід Польщі щодо оподаткування мікропідприємств, де податок розраховується залежно від виду діяльності та її обсягу, кількості працівників, числа жителів в населеному пункті, де розташоване підприємство. Врахування більшого переліку параметрів, що визначають суму податкового зобов'язання, дає змогу досягти максимального рівня справедливості.

Європейський досвід податкового регулювання малого підприємництва пропонує Україні цінні уроки та інструменти для стимулювання економічного зростання та розвитку бізнес-середовища. Країни ЄС активно застосовують різноманітні інструменти податкового регулювання, спрямовані на зниження податкового навантаження, спрощення адміністрування податків та створення сприятливих умов для стартапів та інноваційних компаній.

Важливим елементом європейської системи регулювання є спрощене оподаткування для малого підприємництва, яке передбачає мінімізацію

адміністративних процедур і звітності. У деяких країнах, крім спрощеної системи оподаткування, вводяться додаткові умови зменшення суми сплати податків. Це здебільшого сприяє відмові від тіньової господарської діяльності, що дає змогу збільшити розміри податкових надходжень до бюджету. Перевагою спеціального податкового режиму на підставі спрощеної декларації є її простота. Будь-який платник податку може самостійно визначати свої податкові зобов'язання шляхом використання залежно від рівня доходу відповідної ставки податку [63, с. 91].

Одним із ефективних інструментів стимулювання розвитку малого бізнесу є впровадження пільгового податкового періоду для новоствореного підприємництва. Такий підхід дозволяє платникам - початківцям адаптуватися до ринкових умов, налагодити бізнес-процеси та зміцнити свої позиції, не відчуваючи значного податкового навантаження на старті.

Важливим аспектом пільгового періоду є не лише зниження податкових ставок, але й супровід з боку податкових органів. Консультації, роз'яснення та допомога у вирішенні податкових питань на початкових етапах дозволяють підприємствам уникнути помилок та забезпечити правильне ведення податкового обліку. Такий підхід сприяє формуванню довірчих відносин між бізнесом та державою, а також підвищує податкову дисципліну.

Впровадження пільгового податкового періоду та супровід з боку податкових органів може стати ефективним інструментом підтримки малого бізнесу в Україні, сприяючи його розвитку та збільшенню внеску у економіку країни.

Враховуючи викладене, розглянувши окремі аспекти впровадження європейських стандартів у податкову систему України, ми дійшли такого висновку: саме від оптимізації податкових правовідносин залежить розвиток бізнесу та економічне зростання країни. Саме тому переймання досвіду європейських реформ є пріоритетним завданням української податкової системи. Реформування податкових правовідносин повинно включати в себе

створення дієвої законодавчої бази, що відповідає вимогам ЄС, контроль за дотриманням такого законодавства, а також розробку стратегій впровадження податкових стимулів для бізнесу.

Удосконалення системи оподаткування є важливим кроком для поліпшення умов ведення бізнесу та підтримки малого підприємництва в Україні. Малий бізнес відіграє ключову роль у розвитку економіки, створенні робочих місць та підвищенні рівня конкуренції. Малий бізнес є потужним каталізатором економічного і соціального розвитку країни. Водночас він є найбільш вразливим сектором національної економіки, який потребує ефективних заходів державного протекторату.

Усі ці кроки разом можуть сприяти створенню стабільного та справедливого податкового середовища, яке дозволить малому бізнесу процвітати, стимулюючи економічне зростання і сприяючи загальному покращенню соціально-економічних умов в країні.

Після аналізу особливостей системи оподаткування для малого підприємництва в Україні можна сформулювати наступні основні висновки:

Система оподаткування в Україні в цілому є складною та багатоступінчастою, з великою кількістю податків і зборів. Для малого підприємництва передбачено кілька спрощених систем оподаткування, що дозволяють знижувати податкове навантаження та спростити адміністративні процедури. Зокрема, це стосується єдиного податку, який має кілька груп залежно від розміру доходу та виду діяльності. Однак, незважаючи на ці заходи, малий бізнес все ще стикається з рядом проблем у процесі адміністрування податків та сплати зборів.

Існують значні недоліки в діючій податковій системі, які обмежують розвиток малого підприємництва. Це включає складність і непередбачуваність податкового законодавства, часті зміни в податкових ставках і правилах, високі витрати на адміністрування податків, а також проблеми з контролем за сплатою податків і зборів. Крім того, малим

підприємцям не завжди доступна ефективна правова підтримка для вирішення спірних питань з податковими органами.

Для створення сприятливих умов для розвитку малого бізнесу необхідно удосконалити систему оподаткування. Основні напрямки вдосконалення включають:

- Спрощення податкового адміністрування шляхом зменшення кількості податкових форм та процедур.

- Зниження податкового навантаження на малий бізнес, що дозволить підприємцям більше інвестувати в розвиток бізнесу та створення робочих місць.

- Впровадження податкових пільг для інноваційних та соціально орієнтованих малих підприємств, що сприятиме розвитку нових технологій та сталому економічному зростанню.

- Покращення правового захисту підприємців та боротьба з податковим тиском через створення прозорих механізмів вирішення спірних питань та забезпечення рівних умов для всіх учасників ринку.

Висновки до розділу 3

По-перше, вдосконалення податкової системи в Україні є важливим кроком для підтримки розвитку малого підприємництва. Це дозволить значно підвищити ефективність оподаткування, зменшити податкове навантаження та створити сприятливе середовище для розвитку бізнесу, що сприятиме економічному зростанню країни в цілому.

По-друге, вдосконалення податкової системи в Україні дозволить створити більш сприятливі умови для розвитку малого бізнесу, що, в свою чергу, призведе до зростання зайнятості, розвитку інноваційних технологій та збільшення податкових надходжень до державного бюджету. Для досягнення цих цілей необхідно зберігати стабільність податкової політики, зменшити адміністративні бар'єри та забезпечити доступність ресурсів для малого бізнесу.

ВИСНОВКИ

1. Стан наукової розробки проблеми свідчить про потребу в постійному вдосконаленні податкової політики для малого підприємництва, що передбачає не лише правову і адміністративну складову, а й економічні та соціальні аспекти. Для цього необхідно враховувати специфічні потреби та виклики, з якими стикаються малі підприємці, і забезпечити таку податкову систему, яка сприятиме їх економічному зростанню та розвитку.

Мале підприємництво є важливим суб'єктом економічної діяльності будь-якої країни, так як без його участі розвиток і формування самої структури економіки практично неможливо. Велика кількість соціально-економічних завдань доводиться на даний вид бізнесу: створення робочих місць, підвищення конкуренції в країні, участь у формуванні бюджетів всіх рівнів. Тому в умовах стрімкої мінливості ринкових умов велике значення має розвиток сучасних фінансових та інформаційних технологій на рівні малого бізнесу.

Малий бізнес є важливим драйвером економічного розвитку, створюючи робочі місця, сприяючи інноваціям і диверсифікації економічної діяльності. В умовах глобалізації, забезпечення сприятливих умов для розвитку малого підприємництва є ключовим аспектом стабільного економічного зростання країни.

2. Порівняльний аналіз податкових систем країн Європейського Союзу, США та інших розвинутих країн свідчить про значну роль податкових стимулів для малого бізнесу. Ключові елементи, які мають позитивний вплив на розвиток малого підприємництва, включають: спрощення процедур оподаткування та звітності; введення спеціальних податкових режимів (наприклад, єдиний податок); зниження податкових ставок для малих підприємств.

Міжнародний досвід свідчить про важливість застосування простих і зрозумілих податкових режимів, таких як спрощене оподаткування, пільги

для стартапів, а також знижені ставки для малого бізнесу. Зокрема, країни Європейського Союзу, США та інші мають різноманітні моделі податкових стимулів, які орієнтовані на зменшення податкового навантаження та створення сприятливого інвестиційного клімату для малих підприємств.

3. Державне регулювання податкової політики є важливим інструментом підтримки малого підприємництва, оскільки дозволяє створити сприятливі умови для розвитку цієї важливої частини економіки. Аналіз міжнародного досвіду та української практики показує, що ефективна податкова політика повинна бути адаптована до специфіки малого бізнесу, зокрема, враховувати його обмежені ресурси, необхідність спрощених процедур адміністрування та податкових ставок.

Фінансова підтримка є основною умовою розвитку малого бізнесу, а також система оподаткування має прямий вплив на розвиток малого бізнесу. Створення прозорих правил ведення господарської діяльності та оподаткування, забезпечення єдиних справедливих підходів до всіх суб'єктів податкових правовідносин сприятиме укріпленню партнерських відносин між громадянами, суб'єктами господарювання та державою.

Основною метою таких заходів є максимально можливе скорочення часу на адміністрування діяльності та фінансових зобов'язань бізнесу перед державою та стимулювання його розвитку в сучасних складних умовах. Однак сьогодні на рівні держави потрібно продовжувати здійснювати підтримку суб'єктів підприємництва, зокрема шляхом створення відповідної правової бази, фінансово-кредитної та матеріально-технічної підтримки, науково-методичного, інформаційно-консультативного та кадрового забезпечення бізнесу.

Також важливим є створення рівних можливостей для доступу суб'єктів малого підприємництва до запроваджених Урядом програм підтримки й стимулювання бізнесу під час дії воєнного часу; моніторинг ефективності використання бюджетних коштів, передбачених для виконання

зазначених програм; відкритість і прозорість проведення процедур надання державної підтримки.

4. В Україні податкове регулювання малого підприємництва має ряд специфічних особливостей, які сприяють швидкому запуску бізнесу. Спрощена система реєстрації та відсутність значного бюрократичного тягаря дозволяє підприємствам швидко почати свою діяльність. Це особливо важливо для малого бізнесу, оскільки це забезпечує оперативність у прийнятті рішень та адаптації до ринкових умов.

Під час війни спрощена система оподаткування показала свою ефективність у підтримці малого бізнесу. Введенні урядом податкові пільги, які дозволили підприємствам продовжувати свою діяльність навіть у складних умовах.

В Україні, хоча також зроблено певні кроки в напрямку підтримки малого бізнесу, проблема надмірного податкового навантаження, складності адміністрування податків та відсутності стабільності в податковій політиці залишається актуальною. Спрощена система оподаткування, яка впроваджена для малих підприємців, має позитивні результати, однак, існує потреба в подальшій оптимізації податкових ставок, спрощенні процедур та забезпеченні передбачуваності податкових змін.

5. З метою покращення ситуації в Україні необхідно впроваджувати більш ефективну політику підтримки малого бізнесу, зокрема, удосконалювати систему податкових пільг, спрощувати адміністративні процедури, розширювати доступ до фінансування та знижувати податкові ставки для підприємців, які працюють у сферах з високим потенціалом розвитку, таких як інновації, технології та енергозбереження.

Для розвитку малого підприємництва в Україні важливо орієнтуватися на кращі практики міжнародного досвіду, адаптуючи їх до вітчизняних умов, створюючи стабільне та передбачуване податкове середовище, яке буде сприяти не тільки зниженню податкового навантаження, але й стимулювати інвестиції та інновації.

Для забезпечення більш ефективної підтримки малого бізнесу в Україні необхідно:

- Вдосконалити механізми спрощеного оподаткування для малих підприємств, зокрема зменшити кількість форм звітності та спростити процедури.
- Встановити стабільні податкові ставки та законодавчі норми, щоб бізнес мав чітке розуміння своїх зобов'язань на кілька років уперед.
- Зменшити рівень податкового навантаження на малий бізнес, особливо в перші роки діяльності.
- Покращити інфраструктуру для розвитку підприємництва, зокрема в напрямку консультаційної підтримки та навчання бізнесменів.
- Посилити боротьбу з корупцією в податкових органах, що допоможе створити більш сприятливе бізнес-середовище.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамова А.С. Актуальність поведінкових аспектів в системі податкового регулювання держави / А.С. Абрамова // 2024. - URL: https://researchgate.net/profile/Jan-Urban-Sandal/publication/380513338_2024_Conference_CHERNIVTSI/links/663f71ff35243041539abc1d/2024-Conference-CHERNIVTSI.pdf#page=392.
2. Антонов О. І. Сучасні чинники та перспективні напрями розвитку національної податкової політики. Агросвіт / О.І. Антонов - 2020. - №23. - С.78-85.
3. Бечко П.К., Бечко В.П. Податковий менеджмент у системі податкового адміністрування / П.К. Бечко, В.П. Бечко // 2021. - URL: http://economy.in.ua/pdf/11_2021/15.pdf.
4. Бобиль В.В., Оподаткування малого бізнесу : нормативно-організаційний аспект / В.В. Бобиль, О.А. Топоркова // Review of transport economics and management. – 2019. – Вип.1 (17). – С.35-47.
5. Буй Т.Г. Податкове стимулювання розвитку малого підприємництва в Україні / Т.Г. Буй, О.К. Прімерова // Ефективна економіка. – 2018. – № 9. – URL: http://economy.nauka.com.ua/pdf/9_2018/45.pdf.
6. Бондарчук М. І. Інструменти підтримки бізнесу в умовах війни / М.І. Бондарчук // Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ. Вінниця: Редакційновидавничий відділ, 2023, Випуск 154, С. 114-120.
7. Варналій З.С. Мале підприємництво: основні теорії і практики / З.С.Варналій. - К.: Знання, 2001. - 277 с.
8. Гарбар Я.В. Аналіз податкової політики держави та шляхи її реалізації в умовах воєнного стану – Дипломна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». – Національний авіаційний університет. / Я.В. Гарбар - К., 2023. – 69 с.

9. Гордієнко Є.С., Гордієнко А. О., Сидоренко І. М. Державна підтримка розвитку малого підприємництва в Україні / Є.С. Гордієнко, А.О. Гордієнко, І.М. Сидоренко // URL: <http://pdaa.edu.ua/np/pdf3/13.pdf>
10. Господарський Кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV / Верховна Рада України. – URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
11. Гусєв А.О. Матеріали ІХ Міжнародного круглого столу «Актуальні соціально-економічні та правові проблеми розвитку України та її регіонів» / А.О. Гусєв-. Одеса, 2018. - С. 116-119.
12. Демиденко В.І. Удосконалення інституційних умов оподаткування суб'єктів малого підприємництва / В.І. Демиденко // Економіка та держава. - 2018. - № 6. - С. 123–126
13. Дубяга Д.В. Малий бізнес в умовах нестабільності: міжнародний досвід підтримки / Д. В. Дубяга. - URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/36319/1/Stratehichnyi%20rokhvytok%20Ukrainy%20heneruvannia%2C%20implementatsiia%2C%20raelizatsiia_2023-196-197.pdf.
14. Дячун О. Д. Стимулювання розвитку підприємництва в Україні в контексті європейських стандартів. Нарощування фінансово-економічного потенціалу суб'єктів економічних відносин як основа поступального розвитку територіально-господарських систем: монографія. / О.Д. Дячун, І.С. Нагорняк // Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2021 - С. 85–89.
15. Закон України від 15 березня 2022 р. № 2120-ІХ Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану (прийняття від 15.03.2022). Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>.
16. Зарубіжні практики розробки стратегій розвитку малого підприємництва на регіональному рівні / Бей О., Томсон Г. - К.: К.І.С., 2017. – 49 с.

17. Зарубіжний досвід розвитку малого бізнесу: Науковий вісник НЛТУ України. [Л.В. Рібун , Г.А. Лех , І.М. Васькович] – 2016. – Вип. 26.2 Національний лісотехнічний університет України с.230-235.

18. Іванишина О. С. Удосконалення податкової системи як фактор підвищення фінансової безпеки держави / Іванишина О. С., Прокопенко І. А., Панура Ю. В. // Ефективна економіка. 2021. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8775>

19. Коба О.В. Порівняльний аналіз загальної та спрощеної системи оподаткування: особливості застосування, проблеми та напрями їх вирішення / О.В. Коба, Ю.Л. Шинкар // Науковий вісник: Ужгородського національного університету. - 2019.- Випуск 25.Ч 1.- С.116 – 119.

20. Коваль Л.П. Використання зарубіжного досвіду оподаткування в системі фінансової підтримки розвитку малого бізнесу. Гроші, фінанси і кредит / Коваль Л.П. // Випуск 19. – 2017 - URL: <http://global-national.in.ua/archive/19-2017/79.pdf>.

21. Ковтун, Т. Ю. Державна фінансова підтримка для стійкості та відновлення бізнесу у воєнний час / Ковтун, Т. Ю. // Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування, - 2022, Том 33 (72), № 6. - С. 102-111. - URL: <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2022.6/16>.

22. Красносова О.М. Інструментарій державної політики у сфері підтримки та стимулювання розвитку малого бізнесу / О.М. Красносова, Р.В. Харченко // Проблеми економіки. – 2020. – № 4. – С. 42–47.

23. Кривонос Д. Податкова політика у системі державного регулювання економічного розвитку / Д. Кривонос // Економіка та суспільство, (57) - URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-97>

24. Крисоватий А.І. Податкова політика України: концептуальні засади теорії та практики.- Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.04.01. – Фінанси,

грошовий обіг та кредит. – Тернопільський державний економічний університет, Тернопіль, 2006.

25. Лещенко Р.М., Наум А.А. Напрямки вдосконалення оподаткування малого підприємництва: євроінтеграційний аспект / Р.М. Лещенко Р.М., А.А. Наум // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Т., 2017. - Вип. 43- . С. 72–75.

26. Лозинська Т. М. Державна підтримка малого бізнесу в умовах воєнного стану. Держава та регіони. Серія: Публічне управління і адміністрування /Т.М. Лозинська Т. М.,В.В. Сліченко// - 2022. - №4(78). - С. 45–52. - URL:<https://doi.org/10.32840/1813-3401.2022.4.7>

27. Ляпіна, К. М. Національна програма розвитку малого підприємництва: очікування, проблеми, перспективи / К.М. Ляпіна, Д.В. Ляпін, С.М. Береславський. – К.: Інститут конкурентного суспільства, 2001.– 160с.

28. Ляшенко В.І., Просуленко А.А. Вплив податкового кодексу України на розвиток малого підприємництва: експертні оцінки на етапах обговорення, прийняття та внесення змін / В.І. Ляшенко, А.А. Просуленко // Вісник економічної науки України. - 2015. - № 2(20). - С. 93–111.

29. Масленніков Є. І., Гусев А. О. Людський капітал країни та вплив на його розвиток державної податкової політики. Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління / Є.І. Масленніков , А.О. Гусев // - 2020. - Том 19, вип. 2 (45). - С. 70-86.

30. Масленніков Є.І., Гусев А.О. Оптимізація податкових платежів та її вплив на рівень доходів державного бюджету // Економіка. Фінанси. Право. / Є.І. Масленніков, А.О. Гусев // - 2019. - № 5/2. - С. 31-35.

31. Михальчинець Г.Т. Оподаткування малого бізнесу як напрям розвитку підприємництва в Україні / Г.Т. Михальчинець // Молодий вчений. - 2014. - № 11(14). - С. 79–84.

32. Мелень О.В., Наконечна М.С. Оподаткування малого бізнесу / О.В. Мелень, М.С. Наконечна - 2021. URL:

<https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/80c461f1-51d4-419d-a538-fa1f981934c0/content>

33. Мельник Т. Ю. Державна підтримка та стимулювання розвитку бізнесу в Україні під час дії воєнного стану / Т. Ю. Мельник // Економіка, управління та адміністрування. - (2(100)). 3–11. - URL: [https://doi.org/10.26642/ema-2022-2\(100\)-3-11](https://doi.org/10.26642/ema-2022-2(100)-3-11)

34. Мельничук І. І. Діяльність суб'єктів малого бізнесу: податковий аспект. Проблеми і перспективи економіки та управління / І.І. Мельничук - , (4(20)), 380–386.

35. Мережко С. П., Ушолік Н. Р., Лизунова О. М. Порівняльний аналіз податкових систем зарубіжних країн та України. / С.П. Мережко, Н.Р. Ушолік, О.М. Лизунова // Економіка та суспільство. №25. 2021.

36. Механізм фінансової підтримки малого підприємництва: зарубіжний досвід та вітчизняна практика : монографія / О. В. Чернявська, Т. С. Юрко. – Полтава : ПУЕТ, 2018. – 223 с.

37. Мірошниченко О. Система оподаткування малого бізнесу: досвід Польщі / Мірошниченко О.// - 2023. URL: https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/bitstream/123456789/3570/1/Miroshnychenko_O_S_hchyhorieva_V_Systema_opodatkuvannia_maloho_biznesu_dosvid_2023.pdf

38. Могильська В. Стимулювання бізнесу в період воєнного стану в Україні. Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах / В. Могильська // матер. Міжнар. наук.-практ. конф. - Київ. - 2022. - С. 195–197.

39. Молдован О.О. Щодо удосконалення податкових інструментів підтримки малого підприємництва в Україн / О.О. Молдован // Аналітична записка. - URL: <http://niss.gov.ua/articles/1621>

40. Огляд інструментів підтримки бізнесу в період воєнного стану в Україні (серпень 2022). - URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ohlyad-instrumentiv-pidtrymky-biznesu-vperiod-voyennoho-stanu-v-1>.

41. Онісіфорова В. Ю. Спрощена система оподаткування: сучасний стан, переваги, недоліки та перспективи / В. Ю. Онісіфорова, В. К. Сідельнікова // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. – 2019. – № 2. – С. 158- 166.
42. Петрович Й. Проблеми розвитку та шляхи вдосконалення податкової політики України / Й. Петрович // Банківська справа : зб. наук. праць. – 2008. – № 6. – С. 43-49.
43. Побережець О.В. Вплив державної податкової політики на конкурентоспроможність суб'єктів малого підприємництва в Україні / О.В. Побережець, В.В. Шмагіна, А.О. Гусев // Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. – 2021. – Том 21, вип. 1 (47). – С. 49-69.
44. Податкові системи країн Азії : навчальний посібник / М. І. Карлін, Н. І. Липовська-Маковецька – Луцьк: Вежа-Друк, 2016. – 240 с.
45. Податковий кодекс України : Закон України № 2755-VI від 02.12.2010 р. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#top>.
46. Поліщук О.В., Василевський В.О. Оподаткування малого бізнесу у провідних країнах світу / О.В. Поліщук, В.О. Василевський // - URL: http://ej.kherson.ua/journal/economic_07/36.pdf
47. Поліщук О., Цимбал В. Проблеми розвитку малого бізнесу в Україні/ О. Поліщук, В. Цимбал // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. – 2011. – №32. – С. 82–85.
48. Поповенко Н.С. Державна підтримка розвитку малого бізнесу в Україні / Н.С. Поповенко, О.В. Ганенко // Сучасні проблеми регіонального розвитку. – 2012. – № 1 (2). – С. 126-132.
49. Присяжна Л. У Державній податковій службі порівняли ставки основних податків в Україні та країнах ЄС / Л.У. Присяжна // Останні новини бізнесу України. – 2023. - URL: https://biz.ligazakon.net/news/220381_u-derzhavny-podatkovy-sluzhb-porvnyali-stavki-osnovnikh-podatkv-v-ukran-ta-kranakh-s

50. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-XIV від 16.07.1999 р.. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

51. Проблеми та перспективи розвитку бізнесу в Україні : матеріали III Міжнародної наук.-практ. конф. молодих вчених і студентів (м. Львів, 2 березня 2023 р.) : тези доповідей. – Львів: Львівський торговельно-економічний університет, 2023. – 560 с.

52. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні Закон України від 22.03.2012 № 4618-VI. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text>.

53. Прокопець Л.В. Особливості державної підтримки малого підприємництва в Україні та зарубіжний досвід / Л.В. Прокопець, В.С. Губчак // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – № 24. – С. 71–76.

54. Проскура К.П. Зарубіжний досвід організації податкового адміністрування / К.П. Проскура // Економічний часопис - XXI. - 2012. - № 7–8. - С. 30–34.

55. Рябушка Л.Б. Бюджетно-податкова політика і в системі регулювання економічного розвитку держави / Л.Б. Рябушка, Д.В. Веремчук // Вісник Сумського державного університету : зб. наук. праць. – Суми : Вид-во СумДУ. – 2008. – № 3. – С. 182-187.

56. Світова економіка : підручник / за ред. А.П. Голікова, О.А. Довгаль. – Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2017. – С. 268-269.

57. Сидоренко Р. Напрями вдосконалення спрощеної системи оподаткування, обліку і звітності в Україні / Р. Сидоренко, С. Зеленко // Актуальні проблеми економіки. - 2015. - № 2(164). - С. 366–372.

58. Соболева І., Пішенін О. Оподаткування суб'єктів малого підприємництва на спрощеній системі (на прикладі торговельних підприємств) / І. Соболева, О. Пішенін // Науковий вісник МНУ ім. В.О. Сухомлинського. Економічні науки. - 2018. - № 2 (11). - С. 188–191.

59. Стрілець В.Ю. Забезпечення розвитку малих підприємств: теорія, методологія, практика : монографія / В.Ю. Стрілець // Полтава : ПУЕТ, 2019. – 457 с.
60. Ткачик Л.П. Спрощена система оподаткування як інструмент агресивного податкового планування / Л.П. Ткачик, О.Я. Бешко // Молодий вчений. Економічні науки. – 2018. – № 2 (54). – С. 758-763.
61. Черненко С. М. Зарубіжний досвід розвитку малого підприємництва в контексті інноваційного розвитку економіки / С. М. Черненко // Економічні інновації. – 2011. – № 45. – С. 243–252.
62. Чернюк Т. В., Юрчишена Л. В. Система оподаткування в умовах війни: правовий та фінансовий аспекти /Т.В. Чернюк, Л.В. Юрчишена // - 2022. - URL: <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/12852/12757>.
63. Юрченко В.В. Сучасні тенденції розвитку та гармонізації податкових систем країн Європейського Союзу. Вектори для України. / В.В. Юрченко // Ефективна економіка : електронне наукове фахове видання. - 2013. - № 12. - С. 87-98.
64. Якушева О.В. Економічний розвиток і підтримка малого та середнього бізнесу на регіональному рівні: дис. ... к.е.н. : 08.00.05 / О.В. Якушева. –Черкаси, 2017. – 288 с.
65. Ярошевич Н. Б. Розвиток малого бізнесу в Україні: сучасний стан і податкові аспекти стимулювання / Н.Б. Ярошевич, І.Ю. Кондрат, М.В. Ливдар // Приазовський економічний вісник. - 2019. - Випуск 2(13). - С. 331-339. - URL: https://pev.kpu.zp.ua/journals/2019/2_13_uk/57.pdf.
66. View of reforming the simplified taxation system under the conditions of the marital state. Economic journal of Lesya Ukrainka Volyn National University. - URL: <https://echas.vnu.edu.ua/index.php/echas/article/view/815/662>
67. Особливості ведення бізнесу в Японії URL: <https://joinjapan.com.ua/ua/blog/osobennosti-vedeniya-biznesa-v-yaponii/>

68. Incentives for Doing Business in China - URL: <https://china-briefing.com/doing-business-guide/china/why-china/incentives-for-doing-business-in-china>

69. China's Tax Incentives for Small Businesses (Updated) URL: <https://china-briefing.com/news/chinas-tax-incentives-for-small-businesses/>